

Toerisme in Nederland

*Het gebruik van
logiesaccommodaties
2009*

Verklaring van tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
**	= nader voorlopig cijfer
x	= geheim
–	= nihil
–	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2008-2009	= 2008 tot en met 2009
2008/2009	= het gemiddelde over de jaren 2008 tot en met 2009
2008/'09	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2008 en eindigend in 2009
1998/'99-2008/'09	= oogstjaar, boekjaar enz., 1998/'99 tot en met 2008/'09

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312
2492 JP Den Haag

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek
Grafimedia

Druk
OBT bv, Den Haag

Omslag
TelDesign, Rotterdam

Inlichtingen
Tel. (088) 570 70 70
Fax (070) 337 59 94
Via contact formulier:
www.cbs.nl/infoservice

Bestellingen
E-mail: verkoop@cbs.nl
Fax (045) 570 62 68

Internet
www.cbs.nl

Prijs: € 36,80 (exclusief verzendkosten)
ISBN: 978-90-357-2019-0
ISSN: 1383-7214
Oplage: 450

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2010.
Vereenvoudiging is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

Samenvatting	5
Inleiding	7
1. Doel en opzet van de publicatie	9
1.1 Doel van de publicatie	9
1.2 Opzet van de publicatie	9
2. Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties	11
2.1 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties	11
2.2 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties	19
2.3 Zakelijk toerisme	29
2.4 Aanbod en bezettingsgraad van Nederlandse logiesaccommodaties	33
3. Tabellen	34
3.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar kwartaal	34
3.2 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar maand	42
3.3 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar provincie	46
3.4 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar toeristengebied	52
3.5 Het gebruik van logiesaccommodaties naar logiesvorm	59
Aanhangsels	61
I Lijst van gehanteerde begrippen	61
II Doel en opzet van de Statistiek Logiesaccommodaties	65
III Kaart Toeristengebieden in Nederland 2009	67
IV Handleiding voor de gebruikers van StatLine	70
Index	71
Enkele aanverwante publicaties	73
Medewerkers publicatie	75

Samenvatting

Het jaar 2009 liet ten opzichte van 2008 een voorzichtig herstel van het meerdaagse toerisme in Nederlandse logiesaccommodaties zien. Het aantal gasten in logiesaccommodaties daalde welliswaar met 0,5 procent tot 29,0 miljoen, het aantal overnachtingen daarentegen steeg licht met 0,1 procent tot 84,5 miljoen. Nederlanders bleven meer in eigen land. Zo nam het aantal Nederlandse gasten licht toe met 0,2 procent tot 19 miljoen, en hun overnachtingen met 0,5 procent tot 60 miljoen. Buitenlandse gasten kwamen met een kleiner aantal naar Nederland. Het aantal buitenlandse gasten daalde met 1,8 procent tot 10,0 miljoen, en hun overnachtingen met 1,0 procent tot 25,0 miljoen.

Deze cijfers waren het gevolg van een aantal ontwikkelingen. Zo heeft de recessie inmiddels een licht herstel ingezet. Mensen zijn echter nog voorzichtig met hun uitgaven. Lange dure vakanties in het buitenland worden ingewisseld voor goedkopere vakanties dichterbij huis. Zodoende een stijging van het aantal Nederlandse gasten en een daling van het aantal buitenlandse gasten. 2009 bood bovendien het genot van een prachtig voorjaar en een schitterende zomer en ook dat draagt bij aan meer vakantie in eigen land.

De afname in het aantal gasten en overnachtingen gold in het bijzonder voor de hotels. De hotels kregen wederom te maken met een afname in het aantal gasten en overnachtingen. De afname bedroeg in beide gevallen 3,5 procent. Binnen de verblijfsrecreatie hadden vooral de campings een goed jaar. Zij profiteerden van het mooi weer. Het aantal gasten op de campings nam toe met 11,0 procent, en hun overnachtingen met 6,8 procent. Daarmee bereikten ze het niveau van het aantal gasten van topjaar 2003. Ook toen heeft een mooie zomer bijgedragen aan een goed jaar voor de campings. De bungalowparken lieten een groei van 2,0 procent zien in het aantal gasten, de groepsaccommodaties van 2,4 procent. Het totaal aantal gasten dat in de verblijfsaccommodaties verbleef en hun overnachtingen nam daarmee toe met respectievelijk 4,8 en 2,3 procent.

Kerncijfers toeristen en overnachtingen, 2009

	Eenheid	Hotels, pensions en jeugdaccom- modaties	Huisjes- complexen	Kampeert- terreinen	Groeps- accommo- daties	Totaal
Toeristen						
(gasten in Nederlandse logiesaccommodaties)	<i>mln</i>	17,8	6,1	3,5	1,4	29,0
w.v. uit						
Nederland	<i>mln</i>	10,1	4,8	2,8	1,3	19,0
buitenland	<i>mln</i>	7,8	1,3	0,8	0,1	9,9
Overnachtingen (overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties)						
	<i>mln</i>	31,5	29,1	20,1	3,9	84,5
w.v. van gasten uit						
Nederland	<i>mln</i>	17,1	22,4	16,6	3,4	59,5
buitenland	<i>mln</i>	14,4	6,6	3,5	0,5	25,0
Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één accommodatie						
w.v. van gasten uit	<i>abs.</i>	1,8	4,7	5,7	2,7	2,9
Nederland	<i>abs.</i>	1,7	4,6	6,0	2,6	3,1
buitenland	<i>abs.</i>	1,9	5,1	4,6	4,2	2,5
Netto slaappleatsbezettingsgraad						
(gemiddeld over de maanden van het jaar)	%	43,2	36,8	11,7	23,7	

Bron: CBS.

Inleiding

De toeristische sector neemt in onze economie een belangrijke plaats in. Er is dan ook behoefte aan statistische informatie over zowel het binnenlands als uitgaand toerisme. Vóór 1995 brachten het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) en het Nederlands Research Instituut voor Recreatie en Toerisme (NRIT) ieder hun eigen publicaties op de markt. Om nog beter dan in het verleden op vragen van het (toeristisch) bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid in te kunnen spelen, hebben deze instellingen vanaf 1995 hun krachten gebundeld in de 'Publicatiereeks toerisme en recreatie'. In deze reeks wordt jaarlijks een actueel beeld van de ontwikkelingen op het gebied van de toeristisch-recreatieve sector gegeven.

De genoemde reeks bestond uit de volgende publicaties: het 'Tendrapport Toerisme en Recreatie' van het NRIT, 'Vakanties van Nederlanders' van het CBS, 'Toerisme en recreatie in cijfers' van het CBS en NBTC, 'Toerisme in Nederland, het gebruik van logiesaccommodaties' en de cd-rom 'StatLine' van het CBS. Sinds 2007 is de publicatie 'Tendrapport Toerisme en Recreatie' komen te vervallen. Wellicht dat deze publicatie in de toekomst in een andere vorm weer zal terugkeren in de reeks.

In deze publicatie: 'Toerisme in Nederland, het gebruik van logiesaccommodaties', staat het gebruik van logiesaccommodaties in Nederland centraal. Het onderzoek 'Logiesaccommodaties' wordt gebruikt als basis voor deze publicatie. In dit onderzoek wordt maandelijks aan Nederlandse logiesaccommodaties gevraagd naar het aantal gasten en overnachtingen in hun accommodaties. Dit jaar zijn in deze publicatie voor het eerst cijfers opgenomen over het zakelijk toerisme.

De overige publicaties binnen de reeks zijn met een aantrekkelijke korting als pakket te bestellen. Ze zijn uiteraard ook los verkrijgbaar. Daarnaast heeft het CBS een uitgebreide databank, StatLine genaamd, die via internet gratis kan worden benaderd (<http://statline.cbs.nl>). In aanhangsel V is beschreven hoe gegevens over logiesaccommodaties uit StatLine kunnen worden verkregen.

Er zijn meer gegevens beschikbaar over het aanbod en gebruik van logiesaccommodaties in Nederland, dan in deze publicatie konden worden opgenomen. Voor nadere informatie over publicaties, StatLine en onderzoeken op het gebied van toerisme en vrijetijdsbesteding kunt u contact opnemen met de Infoservice van het CBS, tel. 0900 0227, e-mail infoservice@cbs.nl.

1. Doel en opzet van de publicatie

1.1 Doel van de publicatie

Het CBS wil met deze publicatie een beeld schetsen van het aantal toeristen en hun overnachtingen in Nederland. Daarvoor worden cijfers gepresenteerd over het aantal gasten en hun overnachtingen in logiesaccommodaties in Nederland. Bij de logiesaccommodaties worden de volgende types onderscheiden: hotels, pensions en jeugdaccommodaties (jeugdhotels en -herbergen), huisjescomplexen, kampeerterreinen en groepsaccommodaties.

Bij de beschrijving wordt gebruik gemaakt van drie belangrijke gemeten grootheden. Ten eerste is van iedere gast het land van herkomst (woonplaats) bekend. Daarmee kan zowel het inkomend als het binnenlandse toerisme in kaart worden gebracht. Ten tweede wordt aandacht besteed aan de regio van bestemming (aanbod en gebruik per provincie en toeristengebied). Tenslotte wordt de ontwikkeling gedurende het verslagjaar gegeven. (aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar maand en kwartaal).

In deze publicatie worden uitsluitend cijfers gepresenteerd over de toeristische verhuur. Deze afgrenzing houdt in dat gasten op vast verhuurde standplaatsen en in vast verhuurde huisjes niet worden vermeld ook al zijn er (gebieden met) accommodaties waar meer overnachtingen door vaste gasten worden geregistreerd dan door toeristen. Daarnaast worden in deze publicatie zakelijke gasten als toerist beschouwd. Uitgezonderd hiervan zijn vooralsnog arbeiders uit andere Europese landen. Deze groep verblijft overwegend langer dan twee maanden voor werkzaamheden in bijvoorbeeld de bouwsector.

1.2 Opzet van de publicatie

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van het aantal geregistreerde gasten en overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties over de laatste vijf jaren (2005–2009). In hoofdstuk 2 wordt tevens het aanbod van accommodaties en van slaappleaatsen en worden bezettingsgraden weergegeven en voor het eerst cijfers over het zakelijke toerisme in Nederland.

Hoofdstuk 3 bevat gedetailleerde tabellen over het jaar 2009. Het aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar maand en kwartaal en naar provincie en toeristengebied zijn in dit hoofdstuk onderwerp van bespreking.

In Aanhangsel I wordt een lijst van gehanteerde begrippen gepresenteerd. Aanhangsel II bevat een beknopte beschrijving van de Statistiek Logiesaccommodaties. Aanhangsel III bevat een kaart van de Toeristengebieden in Nederland in 2009. Aanhangsel IV geeft een korte uitleg over hoe StatLine gebruikt kan worden om gegevens over aanbod en gebruik van logiesaccommodaties te verkrijgen. De Index, biedt de mogelijkheid snel een onderwerp te vinden.

2. Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties

2.1 Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties

Aantal gasten gedaald

Het jaar 2009 vormde voor het toerisme net als 2008 een minder goed jaar. De afname van het totaal aantal gasten met 0,5 procent is een saldo van uiteenlopende ontwikkelingen. De ontwikkelingen verschilden tussen de kwartalen in het jaar, tussen de verschillende typen accommodaties en tussen de landen van herkomst. De afname was vooral het gevolg van een sterke afname in het tweede, derde en vierde kwartaal. Voorts was de afname geconcentreerd rond de hotels. De campings boekten dit jaar een aanzienlijke winst, de bungalowparken en de groepsaccommodaties een bescheiden winst. De afname werd veroorzaakt door een terugloop in het aantal toeristen uit vooral Groot Brittanie (14 procent) en Amerika (4,7 procent). Het aantal Nederlanders dat in eigen land verbleef, liet een beperkte stijging van 0,2 procent zien. Er kwamen meer Duitsers naar Nederland. Hun aantal nam toe met 2,8 procent.

2009 stond in het teken van de recessie en licht herstel. Dit vertaalde zich in een neerwaartse conjunctuur in diverse landen en zodoende vaak in een lager aantal toeristen uit die landen. Het uitstekende weer van 2009 zorgde voor een sterke toename van het aantal gasten in de verblijfsrecreatie, vooral de campings profiteerden hiervan.

Een gast is iedereen die in een logiesaccommodatie overnacht. Een toerist is iedere reiziger die zich buiten zijn of haar gebruikelijke omgeving begeeft voor ten hoogste een jaar voor recreatie of zaken. In deze publicatie wordt een gast gelijkgesteld aan een meerdaagse toerist. De begrippen gast en toerist worden in deze publicatie naast elkaar gebruikt. Overnacht een toerist tijdens zijn vakantie of verblijf in meer dan één accommodatie (dat wil zeggen op meer dan één adres), dan wordt hij of zij evenzo vele malen als gast meegeteld. Overeenkomstig internationale definities worden onder toeristen ook zakenreizigers begrepen. Wel kan worden aangenomen dat de zakenreizigers vooral in de hotels zullen verblijven en dat de kampeertreinen en huisjescomplexen vrijwel uitsluitend de recreatieve toeristen zullen herbergen.

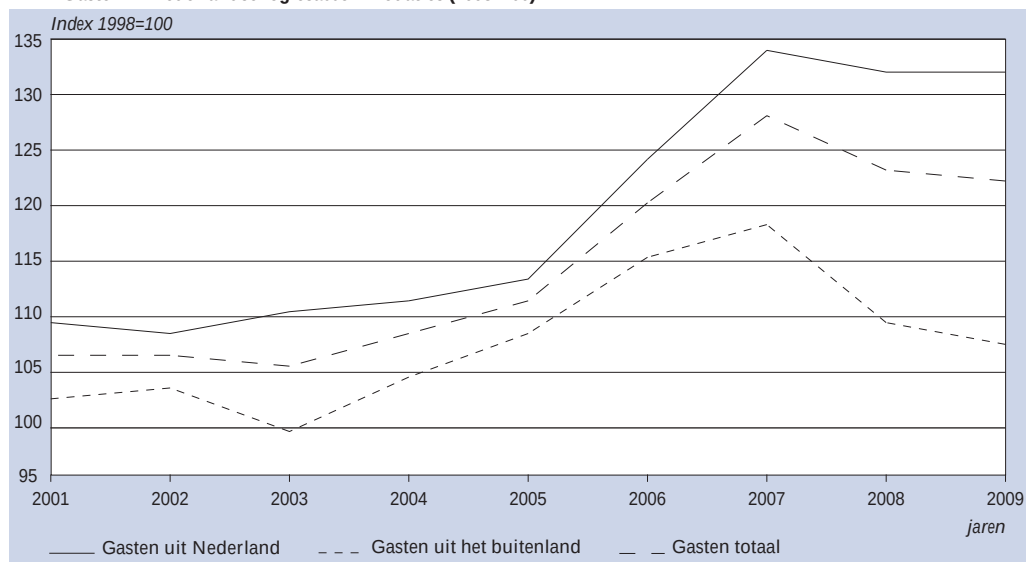
Als logiesaccommodaties worden aangemerkt hotels en pensions, kampeertreinen, huisjescomplexen, jeugd- en groepsaccommodaties en combinaties van deze logiesvormen. Gasten op vast verhuurde standplaatsen, in vast verhuurde huisjes en in tweede woningen /stacaravans, gasten verblijvend bij familie of kennissen alsmede gasten op boten worden niet geregistreerd (zie Aanhangsel I)

Land van herkomst

De afname van 0,5 procent van het aantal gasten wordt veroorzaakt door vooral een afname van het aantal Britse en Amerikaanse gasten met respectievelijk 14,0 en 4,7 procent. Omdat de Nederlandse gasten met 19,0 miljoen de meerderheid (in 2009 66 procent) van de gasten in logiesaccommodaties vormen, wordt de ontwikkeling van het toerisme in Nederland in belangrijke mate bepaald door de ontwikkeling van het aantal Nederlandse gasten. Hun aantal nam ten opzichte van 2008 beperkt toe met 0,2 procent

Het aandeel van de buitenlandse gasten bedraagt daarmee in 2009 34 procent, waarvan 82 procent in 2009 uit Europa komt. Al jaren vormen de bezoekers uit Duitsland de grootste groep buitenlanders. Met bijna 2,7 miljoen in 2008 vormden zij 26 procent van alle buitenlandse gasten (net als in 2006 en 2007). In 2009 is die verhouding iets veranderd en is het aandeel Duitsers van het totaal aantal buitenlandse gasten gestegen naar bijna 28 procent. Hun aantal nam ten opzichte van 2008 toe met 2,8 procent. Het tweede voor Nederland belangrijke land in aantallen buitenlandse gasten is het Verenigd Koninkrijk. Met 1,6 miljoen gasten in 2008 heeft het Verenigd Koninkrijk een aandeel van ruim 16 procent van alle buitenlandse gasten. In 2009 is dat aandeel iets gedaald naar 14 procent. Zij vormen dan 4,9 procent van alle gasten. Als derde Europees land volgt België, dat dit jaar met 1,2 miljoen gasten in accommodaties een aandeel van 4,0 procent heeft in het totaal aantal gasten. Het aantal Belgische gasten dat naar Nederland kwam, nam in absolute zin toe ten opzichte van 2008 met 5,7 procent.

1. Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties (1998=100)

Bron: CBS

Het aantal gasten uit Amerika nam met 4,7 procent af. Het aantal gasten uit Azië nam toe met 1,4 procent. Het aantal gasten uit Australië en Afrika nam af met respectievelijk 2,0 en 0,2 procent. Het aantal gasten uit de laatste twee groepen landen zijn met aantallen rond de 100 duizend echter relatief klein, zodat vrij snel grote schommelingen op kunnen treden in de schattingen.

Staat 1
Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar land van woonplaats

	2005	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2009
	%					1998=100			x mln	
Nederland	62	62	64	65	66	124	134	132	132	19,0
Buitenland	38	38	36	35	34	115	118	109	107	9,9
w.v.										
Europa	30	30	29	28	28	117	121	112	111	8,1
w.o.										
Duitsland	10	10	9	9	9	106	106	100	103	2,7
België	4	3	4	4	4	161	179	180	191	1,2
Groot-Brittannië	7	7	6	6	5	120	119	103	88	1,4
Frankrijk	2	2	2	2	2	133	134	126	126	0,6
Amerika	5	5	4	4	4	116	111	93	89	1,0
Azië	2	2	2	2	2	102	104	94	95	0,6
Australië en Oceanië	0	0	0	0	0	96	96	89	87	0,1
Afrika	0	0	0	0	0	116	115	105	105	0,1
Totaal	100	100	100	100	100	120	128	123	122	29,0

Bron: CBS.

In figuur 1 zijn de aantallen geregistreerde gasten van de afgelopen vier jaar naast elkaar gezet. In de tabellen 1 tot en met 6 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2009 en per type accommodatie nader ingegaan op het aantal gasten naar land van woonplaats.

Seizoenpatroon

Meer dan 60 procent van de gasten komt in het zomerhalfjaar (april tot en met september). April, mei en juni zijn goed voor bijna 30 procent van alle gasten, en juli, augustus en september voor 32 procent. Dit patroon blijft al jaar en dag vrijwel ongewijzigd. Het eerste kwartaal is het minst druk: een kleine 17 procent van alle gasten komt in de maanden januari, februari of maart. Uiteraard verschilt dit seizoenpatroon per logiesvorm. Hotels zijn veelal het hele jaar geopend, de meeste kampeerterreinen, vele groepsaccommodaties en soms ook bungalowparken zijn gedurende de wintermaanden gesloten. In figuur 2 is de verdeling van de aantallen gasten over de maanden van het jaar geschetst. Augustus is de topmaand met in 2009 bijna 3,4 miljoen gasten, januari de hekkensluiter met ongeveer 1,5 mil-

joen gasten. Het buitenlandse bezoek speelt zich ook in 2009 af in de periode van april tot en met augustus met als topmaanden juli en augustus met 1,1 miljoen bezoekers. De maanden mei tot en met augustus vormen het echte hoogseizoen voor de Nederlandse gasten. Aangezien het seizoenspatroon voor de buitenlandse gasten iets eerder begint verschilt het seizoenspatroon van buitenlandse gasten ook in 2009 iets van het seizoenspatroon van Nederlandse gasten.

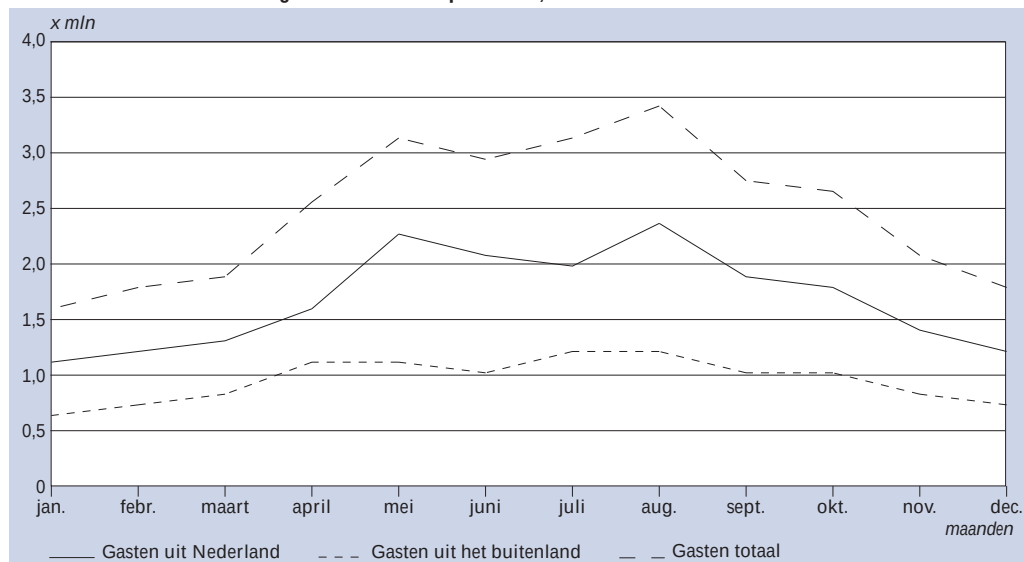
Staat 2
Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar kwartaal

	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	Totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	Totaal
	<i>x mln</i>					<i>%</i>				
2005	4,5	7,5	8,6	5,7	26,2	17,2	28,6	32,8	21,8	100
2006	4,7	8,5	9,1	6,2	28,5	16,5	29,8	31,9	21,8	100
2007	5,3	8,8	9,4	6,7	30,3	17,5	29,0	31,0	22,1	100
2008	5,4	8,4	9,0	6,3	29,1	18,6	28,9	30,9	21,6	100
2009	5,0	8,6	9,1	6,3	29,0	17,2	29,7	31,4	21,7	100

Bron: CBS.

In de tabellen 1 tot en met 9 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2009 en per type accommodatie nader ingegaan op de verdelingen van de gasten over de maanden en kwartalen.

2. Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties per maand, 2009

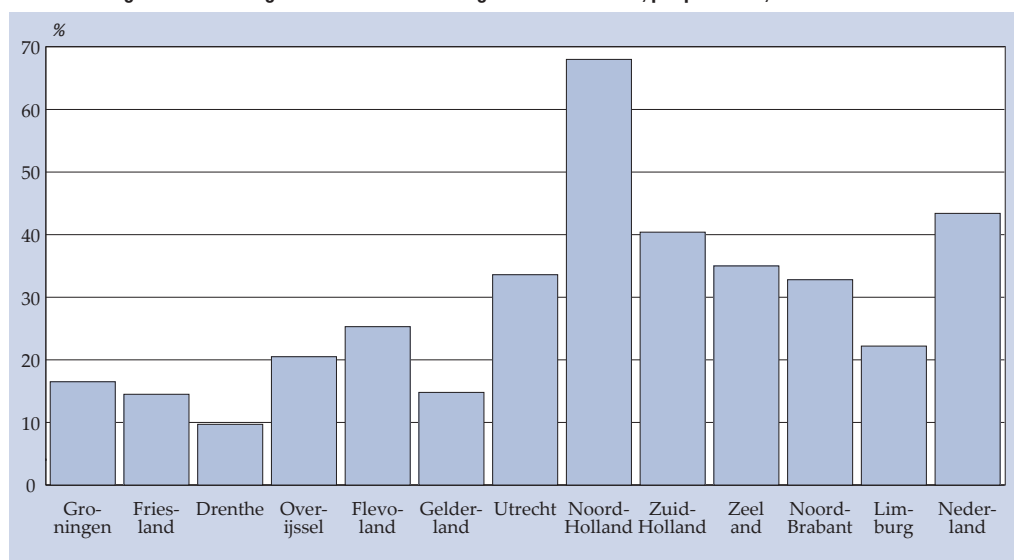
Bron: CBS

Regionale spreiding

De provincie Noord-Holland trekt sinds jaren verreweg de meeste toeristen. In 2009 bood deze provincie wederom onderdak aan bijna 8,3 miljoen gasten. Daarmee bleef het aantal gasten vrijwel gelijk aan het aantal in 2008. Het aantal buitenlandse toeristen in deze provincie nam licht af met 1,1 procent. Het aantal buitenlandse bezoekers kwam daarmee in 2009 op een kleine 5,2 miljoen. Amsterdam is nog steeds de grootste trekpleister. Na Noord-Holland volgen op ruime afstand Zuid-Holland, Limburg, Gelderland en Noord-Brabant. Ook in 2008 trok de provincie Flevoland het kleinst aantal toeristen. Op de provincies Groningen, Friesland, Drenthe, Flevoland en Zeeland na, kenden alle provincies een teruggang in het aantal toeristen. De zwaarts getroffen provincie vormde Gelderland met een afname van ruim 7 procent.

Het aandeel buitenlandse gasten varieert sterk van provincie tot provincie (zie figuur 3). In relatie tot de binnenlandse toeristen trekken de 'waterrijke' provincies meer buitenlandse gasten (waaronder veel Duitsers) dan de meer 'bosrijke' provincies. Voor Noord- en Zuid-Holland komen daar nog de Noordzeekust en de aantrekkingskracht van de grote steden (Amsterdam, Den Haag en Rotterdam) bij. Van alle gasten in Noord-Holland komt in 2009 62 procent uit het buitenland. De laagste percentages buitenlandse gasten in 2009 zijn te vinden in Drenthe, Gelderland en Overijssel: respectievelijk 9, 11 en 12 procent.

3. Percentage buitenlandse gasten in Nederlandse logiesaccommodaties, per provincie, 2009

Bron: CBS

Staat 3
Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar bestemmingsprovincie

	2005	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2009
	%					1998=100				x mln
Groningen	2	2	2	2	2	135	132	121	129	0,5
Friesland	5	5	5	5	5	118	124	118	133	1,5
Drenthe	5	5	5	5	5	139	139	142	144	1,5
Overijssel	6	5	5	5	5	107	110	108	106	1,5
Flevoland	1	2	1	2	2	113	116	115	118	0,5
Gelderland	11	10	10	11	10	107	118	116	108	2,9
Utrecht	4	4	3	4	4	131	125	135	128	1,1
Noord-Holland	29	29	29	28	29	126	134	125	125	8,3
Zuid-Holland	12	11	12	12	12	118	126	126	125	3,5
Zeeland	6	6	6	5	6	128	143	122	130	1,7
Noord-Brabant	10	9	10	10	10	122	140	136	132	2,8
Limburg	11	12	11	11	11	115	118	112	109	3,2
Nederland	100	100	100	100	100	120	128	123	122	29,0

Bron: CBS.

Staat 4
Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar toeristengebied¹⁾

	2005	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2009
	%					1998=100				x mln
Nederland	100	100	100	100	100	120	128	123	122	29,0
w.o.										
Waddeneilanden	4	4	4	4	4	126	123	119	127	1,2
Noordzeebadplaatsen	13	13	13	13	13	123	130	130	130	3,9
IJsselmeerkust	3	3	3	3	4	114	118	118	130	1,1
Deltagebied	2	3	3	2	2	130	150	120	122	0,7
Meren in Groningen, Friesland en Noord-West Overijssel	2	2	2	2	2	111	112	116	120	0,5
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	2	2	2	2	2	129	132	143	134	0,6
Veluwe en Veluwerand	7	6	7	7	7	97	116	113	105	2,0
Achterhoek	2	2	2	2	2	126	108	112	109	0,5
Twente, Salland en Vechtstreek	6	5	5	5	5	105	109	108	106	1,4
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	5	6	5	6	6	138	138	139	142	1,7
West- en Midden-Brabant	8	8	8	8	8	119	134	128	124	2,4
Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Rijk van Nijmegen	7	7	7	8	7	116	123	125	121	2,1
Zuid-Limburg	6	6	6	6	6	118	120	111	109	1,7
Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht	22	21	21	20	20	127	136	124	126	5,9

Bron: CBS.

¹⁾ Voor de afbakening van de toeristengebieden zie cartogram in aanhangsel III (cartogram toeristengebieden).

Staat 4 geeft de verdeling van het aantal gasten over de belangrijkste toeristen-gebieden weer. De vier grote steden (met Amsterdam als koploper) en de Noord-zeebadplaatsen trekken ook in 2009 de meeste toeristen met respectievelijk 5,9 en 3,9 miljoen gasten. In 2009 kenden slechts 7 van de 14 toeristengebieden geen afname van het aantal gasten. Het toeristengebied dat de grootste daling kende in 2008 was het gebied de *Veeuwe en de Veluweverand*. Het aantal toeristen dat dit gebied bezocht nam af met 7,7 procent. Deze afname werd in het bijzonder veroorzaakt door de afname in het aantal Nederlandse gasten (min 7,9 procent). Hun aantal nam af tot 1,8 miljoen.

In de tabellen 10 tot en met 17 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2009 en per type accommodatie nader ingegaan op het aantal gasten naar provincie en toeristen-gebied.

Logiesvorm

Van alle gasten overnachtte 62 procent in een hotel, pension of jeugdaccommodatie. 21 procent van het aantal gasten verbleef in een huisje of bungalow en 12 procent op een camping (exclusief vaste gasten).

Het aantal kamperende gasten steeg fors dit jaar met 11,0 procent naar 3,5 miljoen (exclusief vaste gasten). De bungalowparken ondervonden een lichte stijging van het aantal gasten met 2,0 procent. Deze stijging wordt met name door Nederlandse gasten veroorzaakt. In 2009 verbleven 4,8 miljoen Nederlanders in huisjes of bungalows. De hotels ontvingen minder gasten dan het jaar ervoor; de afname bedroeg 3,5 procent. Dat heeft voor een deel te maken met de afname van het buitenlandse en Nederlandse gasten. Zowel het aantal buitenlandse als Nederlandse gasten nam af met 3,5 procent. De groepsaccommodaties telden om en nabij evenveel gasten in 2008 als in 2009, hun aandeel bleef daardoor 5 procent.

De hotels en pensions kunnen nader worden onderscheiden naar sterrenklasse. Verreweg de meeste hotelgasten (ruim 75 procent) overnachtten in 2009 in een

Staat 5
Gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar type accommodatie

	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
	%					x mln				
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	63	63	64	64	62	16,4	18,0	19,2	18,5	17,8
Huisjescomplexen	19	19	20	21	21	4,9	5,5	6,0	6,0	6,1
Kampeertreinen	13	12	12	11	12	3,5	3,5	3,6	3,2	3,5
Groepsaccommodaties	5	5	5	5	5	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Totaal	100	100	100	100	100	26,2	28,5	30,3	29,1	29,0

Bron: CBS.

drie- of viersterrenhotel. Alleen de hotels met drie en vijf sterren kenden een toename in het aantal gasten ten opzichte van het vorig jaar (respectievelijk 0,9 en bijna 20 procent). De hotels met geen of één ster zagen hun aantal gasten fors afnemen met respectievelijk 28 en 20 procent. Deze forse afname werd in 2009 vooral door minder bezoek van buitenlandse gasten veroorzaakt. De vijfsterrenhotels werden en worden vooral bezocht door buitenlanders (in 2009 71 procent) en juist deze groep nam met 20 procent fors toe. Daarmee bezochten in 2009 bijna 1,1 miljoen gasten vijfsterren hotels. Aangezien de afgelopen jaren er tevens sprake is geweest van veranderingen in de sterindeling, is de daling danwel stijging in de diverse sterklassen mogelijk ook toe te schrijven aan deze indelingswijzigingen (zie verder Annex *Lijst met gehanteerde begrippen*).

In de tabellen 18 en 19 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2009 nader ingegaan op de verdeling van de gasten naar logiesvorm en land van woonplaats. Daaruit komt naar voren dat de Britse gasten in overgrote meerderheid (94 procent) in hotels overnachtten. De Nederlanders en Duitsers zoeken in vergelijkbare mate de verschillende logiesvormen op. Van de Nederlanders overnachtte in 2009 53 procent en van de Duitsers 50 procent in een hotel. De Belgen zitten tussen de Duitsers en Britten in: van hen verbleef 61 procent in een hotel.

Staat 6
Gasten in Nederlandse hotels en pensions naar sterrenklasse, 2009

	Eenheid	Hotels naar sterrenklasse					Pensions en hotels zonder ster	Totaal
		5	4	3	2	1		
Totaal gasten	<i>mln</i>	1,1	8,2	5,4	1,1	0,4	1,7	17,8
w.o. afkomstig uit het buitenland	%	71	41	40	51	51	43	43

Bron: CBS.

Staat 7
Gasten in Nederlandse hotels en pensions naar sterrenklasse

	2005	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2009
	%					1998=100				x mln
Hotels met sterren										
w.o.										
5 sterren	11	10	6	5	6	121	75	62	73	1,1
4 sterren	42	43	45	45	46	151	167	160	159	8,2
3 sterren	29	30	30	29	30	127	136	125	126	5,4
2 sterren	7	6	6	6	6	74	83	77	74	1,1
1 ster	3	3	3	2	2	89	98	79	62	0,4
Pensions en hotels zonder ster	8	8	10	13	10	95	123	155	111	1,7
Totaal	100	100	100	100	100	124	133	128	123	17,8

Bron: CBS.

2.2 Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties

Aantal overnachtingen gedaald

De Nederlandse logiesverstrekkende bedrijven noteerden in 2009 84,5 miljoen toeristische overnachtingen. Hiermee is het aantal overnachtingen ten opzichte van 2008 vrijwel gelijk gebleven. Het beeld wisselt de laatste jaren: in 2008 is het aantal overnachtingen afgenomen met 4,3 procent, in 2007 was er sprake van een stijging van 5,2 procent, in 2006 was er eveneens sprake van een stijging en wel van 6,4 procent, in zowel 2005 en 2004 een daling 0,4 procent. Omdat het totale aantal gasten iets is gedaald, is de gemiddelde overnachtingsduur van 2,9 nachten in één accommodatie vrijwel gelijk gebleven.

Een toeristische overnachting betreft iedere overnachting die in een logiesaccommodatie is doorgebracht, ongeacht het doel van het bezoek. Er wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen overnachtingen voor zakelijke en overige doelen.

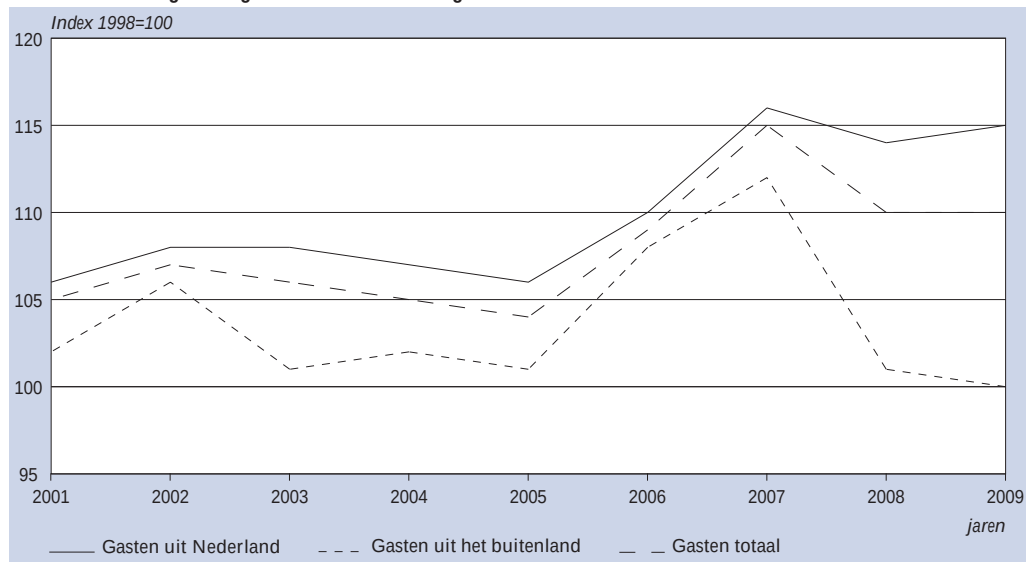
In grote lijnen wordt door de informatie over het aantal overnachtingen hetzelfde beeld geschetst van de ontwikkeling van het toerisme in Nederland als door de informatie over het aantal gasten, zoals weergegeven in paragraaf 2.1. Toch bieden de overnachtingen belangrijke aanvullende informatie. Ten eerste komen bij de overnachtingen geen dubbeltellingen voor, terwijl deze bij de gasten wel kunnen voorkomen (zie paragraaf 2.1.). Ten tweede wordt een belangrijk aspect toegevoegd: de gemiddelde verblijfsduur in één logiesaccommodatie: Nederlandse, maar ook Duitse gasten verblijven gemiddeld veel langer in één accommodatie dan bijvoorbeeld Japanse.

Land van herkomst

Het aantal toeristische overnachtingen door Nederlanders is in 2009 licht toegenomen, met 0,5 procent tot 59,5 miljoen. De gemiddelde overnachtingsduur van Nederlanders is gelijk gebleven met 3,1 nacht per gast. Het aantal overnachtingen van buitenlanders is in 2009 met 1,0 procent afgenomen en bedraagt 25,0 miljoen. De buitenlandse overnachtingen worden vooral door gasten uit Europa gemaakt. Zij maken in de logiesaccommodaties in 2009 21,7 miljoen overnachtingen. Dat is 0,8 procent minder dan in 2008. 10,2 miljoen overnachtingen in 2009 komt voor rekening van Duitse toeristen. Niet alleen is het aantal Duitse gasten toegenomen, ook hun aantal overnachtingen is toegenomen en wel met 2,5 procent ten opzichte van 2008. De Britse toeristen die sinds 2003 een groei lieten zien in het aantal overnachtingen en gasten, laten ook dit jaar naast een afname in het aantal gasten ook een afname in het aantal overnachtingen zien en wel met 16,5 procent. Het aantal overnachtingen door gasten uit België is met 7,9 procent fors toegenomen tot 3,0 miljoen. In figuur 4 zijn de uitkomsten voor de periode 2005–2009 weergegeven.

In 2009 is de overnachtingduur van de Duitsers gedaald tot 3,7 nachten in één accommodatie. Deze gemiddelde verblijfsduur is wel nog steeds de hoogste van

4. Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties

Bron: CBS

alle landen. Dit hangt samen met het aantal Duitsers op campings en huisjescomplexen, waar de gemiddelde verblijfsduur langer is dan in hotels. Hun gemiddelde ligt zelfs nog hoger dan dat van de Nederlandse gasten (3,1 nacht per gast). Gasten uit Amerika en Azië hebben met 1,8 respectievelijk 1,8 nachten de kortste gemiddelde verblijfsduur.

Staat 8
Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties naar land van woonplaats van de gasten

	2005	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2009
	%					1998=100				x mln
Nederland	68	68	68	70	70	110	116	114	115	59,5
Buitenland	31	32	32	30	30	108	112	101	100	25,0
w.v.										
Europa	27	27	27	26	26	109	114	104	103	21,7
w.o.										
Duitsland	13	13	12	12	12	97	100	90	92	10,2
België	3	3	3	3	4	149	168	165	178	3,0
Groot-Brittannië	5	4	4	4	3	114	115	101	84	2,8
Frankrijk	1	1	1	1	1	142	144	131	131	1,1
Amerika	3	3	3	2	2	106	102	87	83	1,9
Azië	1	1	1	1	1	95	97	88	89	1,0
Australië en Oceanië	0	0	0	0	0	94	95	86	83	0,2
Afrika	0	0	0	0	0	93	92	83	87	0,2
Totaal	100	100	100	100	100	109	115	110	110	84,5

Bron: CBS.

Duitse toeristen lijken in hun vakantiepatroon in Nederland op de Nederlandse. ‘Vakantie houden’ in Nederland (strand, watersport) zal voor hen in het algemeen voorop staan en niet zozeer het in korte tijd bezoeken van veel bezienswaardigheden, zoals bekend is van de Amerikanen en Japanners (waaronder overigens ook veel zakenreizigers zijn). In iets mindere mate geldt dit vakantiepatroon ook nog voor de Belgische toeristen, met hun redelijk stabiel gemiddeld aantal overnachtingen rond de 2,5. De overige buitenlandse toeristen zullen naar Nederland komen voor sightseeing of een speciaal evenement; gemiddeld verblijven deze toeristen twee nachten in één accommodatie.

Dat de gemiddelde verblijfsduur in één accommodatie over het algemeen vrij laag ligt, wordt behalve door kortverblijvende (recreatieve) toeristen ook veroorzaakt door zakenreizigers die gemiddeld veel korter blijven dan vakantiegangers. Een andere reden voor de korte gemiddelde verblijfsduur in één accommodatie is, dat vakantiegangers soms op verschillende plaatsen verblijven (het rondtrekken met een camper is een goed voorbeeld), terwijl in de statistiek slechts het aantal overnachtingen in één accommodatie, dat wil zeggen op één adres, wordt waargenomen.

In de tabellen 1 tot en met 6 van hoofdstuk 3 wordt, voor het jaar 2009 en per type accommodatie, uitgebreider ingegaan op het aantal overnachtingen naar land van woonplaats.

Staat 9
Gemiddeld aantal overnachtingen in één logiesaccommodatie naar land van woonplaats van de gasten

	2005	2006	2007	2008	2009
Nederland	3,4	3,2	3,1	3,1	3,1
Buitenland	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
w.v.					
Europa	2,7	2,7	2,7	2,6	2,7
w.o.					
Duitsland	3,9	3,8	3,9	3,7	3,7
België	2,6	2,6	2,6	2,5	2,6
Groot-Brittannië	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Frankrijk	1,9	2,0	2,0	2,0	2,0
Amerika	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8
Azië	1,7	1,8	1,8	1,8	1,8
Australië en Oceanië	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
Afrika	2,2	2,0	2,0	1,9	2,0
Totaal	3,1	2,9	2,9	2,9	2,9

Bron: CBS.

Seizoenpatroon

Het aantal toeristische overnachtingen in de Nederlandse logiesaccommodaties kent een sterk seizoenpatroon, dat weinig verschilt van jaar tot jaar. In 2009 vindt

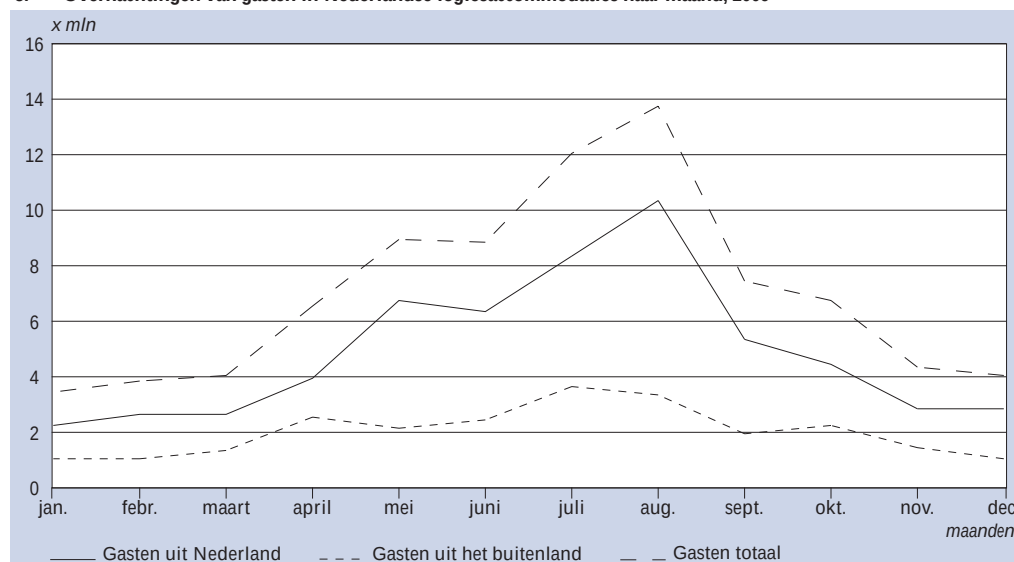
40 procent van het aantal overnachtingen plaats in de zomermaanden juni, juli en augustus (en 39 procent in het derde kwartaal). Uiteraard wisselt het seizoenbeeld sterk per logiesvorm. Hotels zijn veelal het hele jaar geopend, bungalowparken zijn soms de wintermaanden gesloten en de kampeerterreinen moeten het vooral van de zomer hebben.

Staat 10
Overnachtingen in Nederlandse logiesaccommodaties naar kwartaal

	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	Totaal	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.	Totaal
	<i>x mln</i>					<i>%</i>				
<i>Totaal overnachtingen</i>										
2005	10,5	21,7	33,9	14,1	80,2	13,1	27,1	42,3	17,6	100
2006	10,6	24,4	33,7	15,2	83,9	12,6	29,1	40,2	18,1	100
2007	12,2	25,4	34,3	16,4	88,3	13,8	28,8	38,8	18,6	100
2008	12,8	23,6	32,6	15,5	84,5	15,1	27,9	38,6	18,3	100
2009	11,4	24,5	33,3	15,3	84,5	13,5	29,0	39,4	18,1	100
<i>Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één accommodatie</i>	<i>abs.</i>									
2005	2,4	2,9	4,0	2,5	3,1					
2006	2,2	2,9	3,7	2,5	2,9					
2007	2,3	2,9	3,6	2,5	2,9					
2008	2,3	2,8	3,6	2,4	2,9					
2009	2,3	2,9	3,7	2,4	2,9					

Bron: CBS.

5. Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar maand, 2009

Bron: CBS

In figuur 5 is de verdeling van de overnachtingen over de maanden van 2008 geschetst. Augustus is de absolute topmaand met bijna 13,8 miljoen overnachtingen, januari hekkensluiter met ruim 3,5 miljoen. De verdeling over de maanden van de overnachtingen door Nederlanders en buitenlanders verschilt vooral gedurende de maanden mei tot en met augustus. Weliswaar zijn ook bij de buitenlandse overnachtingen juli en augustus de topmaanden, maar het verschil met de overige maanden van het jaar is veel minder sterk dan bij de Nederlanders. Voor de buitenlanders begint het seizoen in 2009 in april/maart met de voorjaarsvakantie.

In de tabellen 1 tot en met 9 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2009 en per type accommodatie nader ingegaan op de verdeling van het aantal overnachtingen naar maand en kwartaal.

Regionale spreiding

De provincie Noord-Holland telde in 2009, net als in voorgaande jaren, de meeste toeristische overnachtingen. Er werden 18,8 miljoen overnachtingen in logiesaccommodaties in deze provincie gerealiseerd. Dat is een toename van 1,1 procent ten opzichte van 2008. Gelderland en Limburg zijn na Noord-Holland provincies met de meeste overnachtingen in accommodaties. Limburg en Gelderland boekten in 2009 een afname van respectievelijk 3,5 en 2,8 procent. De aantallen overnachtingen van beide provincies kwamen daarmee respectievelijk uit op 9,7 en 9,5 miljoen nachten. Flevoland en Groningen sluiten de rij met respectievelijk 1,7 en 1,5 miljoen overnachtingen. Friesland heeft een forse groei in het aantal overnachtingen

Staat 11
Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar provincie

	2005	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2009
	%					1998=100			x mln	
Groningen	1	2	2	2	2	126	121	119	134	1,5
Friesland	6	6	5	5	6	99	101	97	110	5,1
Drenthe	6	7	6	7	7	114	114	113	116	5,8
Overijssel	7	6	6	6	7	101	104	107	112	5,6
Flevoland	2	2	2	2	2	103	101	101	105	1,7
Gelderland	12	11	12	12	11	95	103	99	96	9,5
Utrecht	3	3	3	3	3	117	118	118	116	2,4
Noord-Holland	22	23	22	22	22	119	123	116	117	18,9
Zuid-Holland	9	9	10	10	10	112	122	121	118	8,3
Zeeland	9	10	10	9	9	118	131	108	110	7,6
Noord-Brabant	10	10	10	11	10	114	125	124	116	8,4
Limburg	12	12	12	12	11	100	103	99	95	9,7
Nederland	100	100	100	100	100	109	115	110	110	84,5

Bron: CBS.

doorgemaakt van 12,8 procent en kwam uit op 5,1 miljoen overnachtingen. De provincies Drenthe en Zeeland kenden beiden een lichte toename van het aantal overnachtingen met 2,3 procent en kwamen daarmee uit op respectievelijk 5,8 en 7,6 miljoen overnachtingen.

Toeristen die de provincies Zeeland, Drenthe en Flevoland als bestemming kiezen, blijven gemiddeld nog steeds het langst met respectievelijk 4,7, 3,8 en 3,7 nachten. Daarmee is een patroon dat met uitzondering van 2004 al sinds 2000 bestaat in 2008 voor de eerste twee provincies enigszins gewijzigd. Utrecht en Noord- en Zuid-Holland worden gemiddeld nog steeds slechts kort bezocht, met tussen de 2,1 en 2,5 nachten.

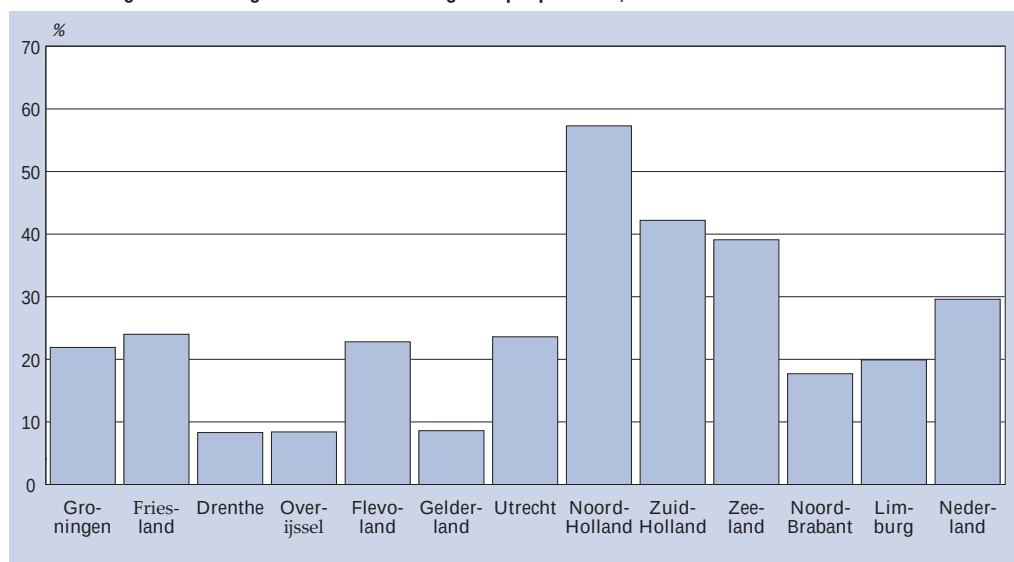
Staat 12
Gemiddeld aantal overnachtingen van gasten in één accommodatie naar provincie

	2005	2006	2007	2008	2009
Groningen	2,7	2,5	2,4	2,6	2,8
Friesland	3,8	3,4	3,4	3,4	3,4
Drenthe	4,0	3,9	3,9	3,8	3,9
Overijssel	3,3	3,3	3,2	3,4	3,6
Flevoland	4,1	3,9	3,7	3,7	3,8
Gelderland	3,5	3,3	3,3	3,2	3,3
Utrecht	2,4	2,2	2,3	2,1	2,2
Noord-Holland	2,3	2,3	2,2	2,3	2,3
Zuid-Holland	2,4	2,4	2,5	2,4	2,4
Zeeland	5,2	4,9	4,9	4,7	4,5
Noord-Brabant	3,3	3,2	3,0	3,1	3,0
Limburg	3,4	3,0	3,0	3,1	3,0
Nederland	3,1	2,9	2,9	2,9	2,9

Bron: CBS

In Noord-Holland komt 62 procent van het totale aantal overnachtingen op naam van de buitenlandse toeristen. Zuid-Holland en Zeeland boeken ook een groot deel buitenlandse overnachtingen (respectievelijk). In de overige provincies zijn de Nederlanders met meer dan tweederde in de meerderheid. Vooral Drenthe, Overijssel en Gelderland moeten het van de Nederlandse vakantieganger hebben. De Nederlanders vertegenwoordigen circa 90 procent van het totale aantal overnachtingen in deze provincies. Als wij de voorkeur voor provincies bezien naar de herkomst van de bezoekers, dan springt de voorkeur voor Zeeland en Friesland van de Duitsers in het oog (naast de meer gebruikelijke voorkeuren voor Noord- en Zuid-Holland en Limburg). De Belgische toeristen hebben een relatief sterke voorkeur voor Noord-Brabant en Zeeland (naast die voor Noord- en Zuid-Holland en Limburg). De Britten concentreren zich op Noord-Holland (60 procent van de overnachtingen vond daar plaats) en op Zuid-Holland (17 procent).

6. Percentage overnachtingen door buitenlandse gasten per provincie, 2009

Bron: CBS

Staat 13

Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar toeristengebied¹⁾

	2005	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2009
	%					1998=100				x mln
Nederland	100	100	100	100	100	109	115	110	110	84,5
w.o.										
Waddeneilanden	6	6	6	6	6	97	99	94	96	5,1
Noordzeebadplaatsen	16	16	17	16	17	113	122	114	115	14,0
IJsselmeerkust	4	4	4	4	4	107	105	106	120	3,6
Deltagebied	3	3	4	3	3	129	148	120	115	2,6
Meren in Groningen, Friesland en Noord-West Overijssel	2	2	2	2	2	114	98	112	118	1,6
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	2	2	2	2	2	117	120	119	117	1,7
Veluwe en Veluwerand	9	7	8	8	8	85	98	93	91	6,6
Achterhoek	2	3	2	2	2	126	107	113	114	2,0
Twente, Salland en Vechtstreek	6	6	5	6	6	99	102	106	112	5,3
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	7	8	7	8	8	115	112	111	113	6,5
West- en Midden-Brabant	9	8	9	9	8	114	125	118	112	7,0
Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Rijk van Nijmegen	9	9	9	10	9	106	109	115	105	7,4
Zuid-Limburg	5	5	5	5	5	92	97	87	86	3,9
Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht	13	13	13	13	13	122	130	117	119	10,9

Bron CBS.

¹⁾ Zie voor de afbakening van de toeristengebieden aanhangsel III (cartogram toeristengebieden).

Staat 13 geeft de verdeling van het aantal overnachtingen naar toeristengebied weer. Net als voorgaande jaren staan de Noordzeebadplaatsen in 2009 met afstand bovenaan met inmiddels 14,0 miljoen overnachtingen, een toename ten opzichte van 2008 van 0,9 procent. In 2009 is dat 17 procent van het totaal aantal overnachtingen. De vier grote steden komen met 10,9 miljoen op de tweede plaats; hun relatieve aandeel is in 2009 toegenomen, en bedraagt nu 12,9 procent.

Gemiddeld verbleven in 2009 de gasten in de logiesverstrekkende bedrijven met 4,2 overnachtingen het langst op de Waddeneilanden. Het aantal overnachtingen per gast is daarmee verder licht gedaald. In 2008 waren het nog 4,4 overnachtingen gemiddeld per gast. Ook de Groningse, Friese en Drentse zandgronden, de Achterhoek en het Deltagebied scoren hoog met ieder een gemiddelde van respectievelijk 3,8, 3,9 en 3,9 overnachtingen/gast. Alleen het Deltagebied kende in 2009 een lichte daling in het aantal overnachtingen per gast. Toch blijven hun aantallen hoger in deze gebieden dan in andere gebieden. Dit zijn typische vakantiegebieden. De grote steden vormen het contrast: met het laagste gemiddeld aantal overnachtingen per gast van 1,8 zijn zij het domein van de zakenmensen en de (buitenlandse) toeristen die kort de stad bezoeken.

In de tabellen 10 tot en met 17 van hoofdstuk 3 wordt voor 2009 en per type accommodatie nader ingegaan op het aantal overnachtingen naar provincie en toeristengebied.

Staat 14
Gemiddeld aantal overnachtingen van gasten in één accommodatie naar toeristengebied¹⁾

	2005	2006	2007	2008	2009
Nederland	3,1	2,9	2,9	2,9	2,9
w.o.					
Waddeneilanden	4,6	4,3	4,5	4,4	4,2
Noordzeebadplaatsen	3,9	3,7	3,8	3,6	3,6
IJsselmeerkust	3,5	3,3	3,1	3,2	3,3
Deltagebied	4,4	4,1	4,1	4,1	3,9
Meren in Groningen, Friesland en Noord-West Overijssel	3,3	3,3	2,8	3,1	3,1
Utrechtse Heuvelrug en 't Gooi	2,9	2,7	2,6	2,4	2,6
Veluwe en Veluwerand	3,6	3,4	3,3	3,2	3,4
Achterhoek	3,9	3,7	3,7	3,8	3,9
Twente, Salland en Vechtstreek	3,3	3,3	3,3	3,4	3,7
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	4,2	4,0	3,9	3,8	3,8
West- en Midden-Brabant	3,3	3,1	3,0	3,0	2,9
Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Rijk van Nijmegen	3,8	3,6	3,5	3,7	3,5
Zuid-Limburg	2,5	2,3	2,4	2,3	2,3
Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht	1,8	1,9	1,9	1,8	1,8

Bron: CBS.

¹⁾ Zie voor de afbakening van de toeristengebieden aanhangsel III (cartogram toeristengebieden).

Logiesvorm

In paragraaf 2.1 is aangegeven dat 62 procent van alle *gasten* in een hotel, pension of jeugdherberg overnacht. Gerekend naar het aantal *overnachtingen* blijkt dat met 31,5 miljoen overnachtingen in 2009 slechts 37 procent van het totale aantal nachten is doorgebracht in deze groep accommodaties. Gasten in hotels en pensions kenmerken zich dan ook door een relatief kort verblijf van gemiddeld 1,8 nacht. De verblijfsduur op een kampeerterrein is het langst: in 2009 zijn er gemiddeld 5,7 nachten door een gast doorgebracht. Dit is een lichte afname ten opzichte van 2008 (toen 5,9). In de groepsaccommodatie is de gemiddelde verblijfsduur per gast in 2009 2,7 nachten.

Staat 15
Overnachtingen van gasten in Nederlandse logiesaccommodaties naar type accommodatie

	2005	2006	2007	2008	2009	2005	2006	2007	2008	2009
	<i>%</i>					<i>x mln</i>				
<i>Totaal overnachtingen</i>										
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	37	38	39	39	37	29,5	31,8	34,2	32,6	31,5
Huisjescomplexen	31	32	33	35	34	24,5	26,8	29,3	29,2	29,1
Kampeerterreinen	28	25	24	22	24	22,1	21,3	20,8	18,8	20,1
Groepsaccommodaties	5	5	5	5	5	4,1	4,1	4,0	3,8	3,9
Totaal	100	100	100	100	100	80,2	83,9	88,3	84,5	84,5
<i>Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één accommodatie</i>	<i>abs.</i>									
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8					
Huisjescomplexen	5,0	4,9	4,9	4,9	4,7					
Kampeerterreinen	6,4	6,0	5,8	5,9	5,7					
Groepsaccommodaties	2,9	2,9	2,8	2,7	2,7					
Totaal	3,1	2,9	2,9	2,9	2,9					

Bron: CBS.

Doorgaans wordt bijna driekwart van de hotelovernachtingen doorgebracht in een drie- of viersterrenhotel; dit aandeel is de laatste jaren redelijk stabiel. In de vijfsterrenhotels komt in 2009 72 procent van de overnachtingen voor rekening van buitenlandse gasten. Ook in de hotels met één ster overnachtten relatief veel buitenlanders. In dat segment zorgen de buitenlandse toeristen in 2009 voor maar liefst 55 procent van het aantal overnachtingen.

De hotelsector als geheel kende in 2009 wederom een daling van het aantal overnachtingen ten opzichte van 2008, de afname bedroeg 3,4 procent. De hotels met 5 sterren ondervonden als enige categorie een aanzienlijke stijging van het aantal overnachtingen. De stijging bedroeg net als de gasten bijna 20 procent. De overige

Staat 16
Overnachtingen van gasten in Nederlandse hotels en pensions naar sterrenklasse, 2009

	Eenheid	Hotels naar sterrenklasse					Pensions en hotels zonder ster	Totaal
		5	4	3	2	1		
Totaal overnachtingen w.o.	<i>mln</i>	1,6	13,6	9,9	2,1	0,7	3,6	31,5
van gasten afkomstig uit het buitenland	%	72	43	43	52	55	47	46
Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één hotel/pension		1,5	1,6	1,8	2,0	2,0	2,1	1,8

Bron: CBS.

categorieën bleven vrijwel gelijk of kenden een afname in het aantal overnachtingen. De gemiddelde verblijfsduur per sterrenklasse wijzigt niet veel van jaar op jaar. Zoals reeds aangegeven bij de aantallen gasten is de sterindeling de afgelopen jaren gewijzigd. Deze kunnen een reden vormen voor de verschuiving in aantallen overnachtingen per sterklassen.

In de tabellen 18 en 19 van hoofdstuk 3 wordt voor het jaar 2009 nader ingegaan op de verdeling van de overnachtingen naar logiesvorm en land van woonplaats.

Staat 17
Overnachtingen van gasten in Nederlandse hotels en pensions naar sterrenklasse

	2005	2006	2007	2008	2009	2006	2007	2008	2009	2009
<i>Totaal overnachtingen</i>										
	%					1998=100				x mln
Hotels met sterren w.v.										
5 sterren	9	9	5	4	5	107	63	53	63	1,3
4 sterren	39	39	42	41	43	137	155	148	149	13,5
3 sterren	31	31	31	30	32	118	128	117	118	9,8
2 sterren	8	7	7	7	7	75	78	72	69	2,2
1 ster	4	4	3	3	2	98	93	82	60	1,0
Pensions en hotels zonder ster	9	10	12	15	11	96	125	143	107	4,7
Totaal	100	100	100	100	100	115	124	118	114	32,6
<i>Gemiddeld aantal overnachtingen per gast in één accommodatie</i>										
	abs.									
Hotels met sterren w.v.										
5 sterren	1,6	1,5	1,4	1,5	1,5					
4 sterren	1,7	1,6	1,6	1,6	1,6					
3 sterren	1,9	1,8	1,8	1,8	1,8					
2 sterren	2,1	2,1	2,0	2,0	2,0					
1 ster	2,1	2,3	2,0	2,2	2,0					
Pensions en hotels zonder ster	2,1	2,2	2,2	2,0	2,1					
Totaal	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8					

Bron: CBS.

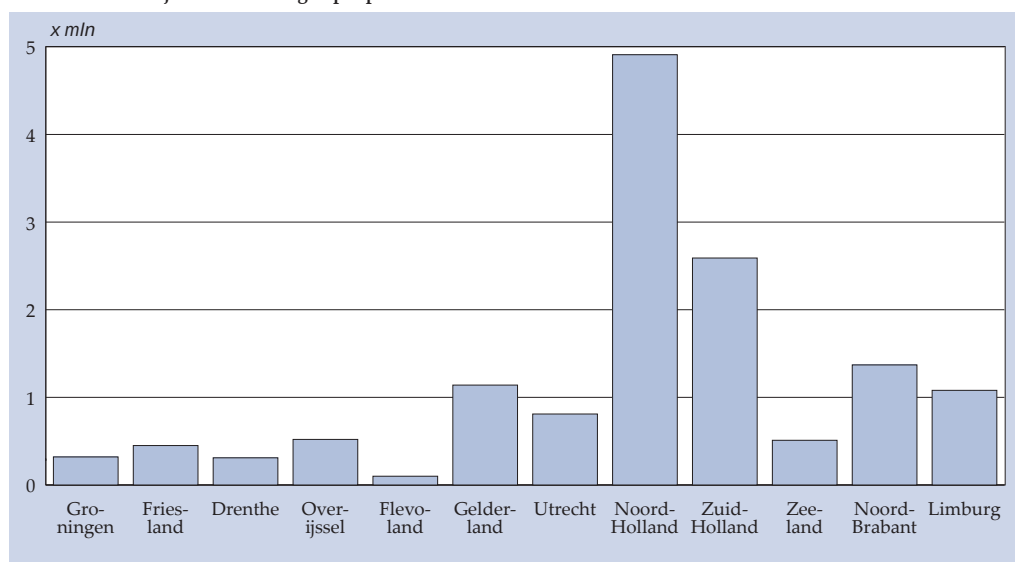
2.3 Zakelijke Overnachtingen

Aantal zakelijke overnachtingen per provincie

In 2009 vonden in de Nederlandse hotels 14,1 miljoen zakelijke overnachtingen plaats. Het grootste deel daarvan werd doorgebracht in Noord-Holland. Deze provincie was goed voor 4,9 miljoen zakelijke overnachtingen, ofwel 35 procent van het totaal. Dit aandeel is zo groot omdat alleen al in Amsterdam een vijfde van alle zakelijke overnachtingen werd doorgebracht.

De op één na grootste provincie wat zakelijke overnachtingen betreft was Noord-Brabant, met 1,4 miljoen zakelijke nachten. In Flevoland vonden de minste zakelijke overnachtingen plaats. Met 0,1 miljoen zakelijke nachten bedroeg het aandeel van deze provincie 1 procent.

1. Aantal zakelijke overnachtingen per provincie in 2009

Bron: CBS

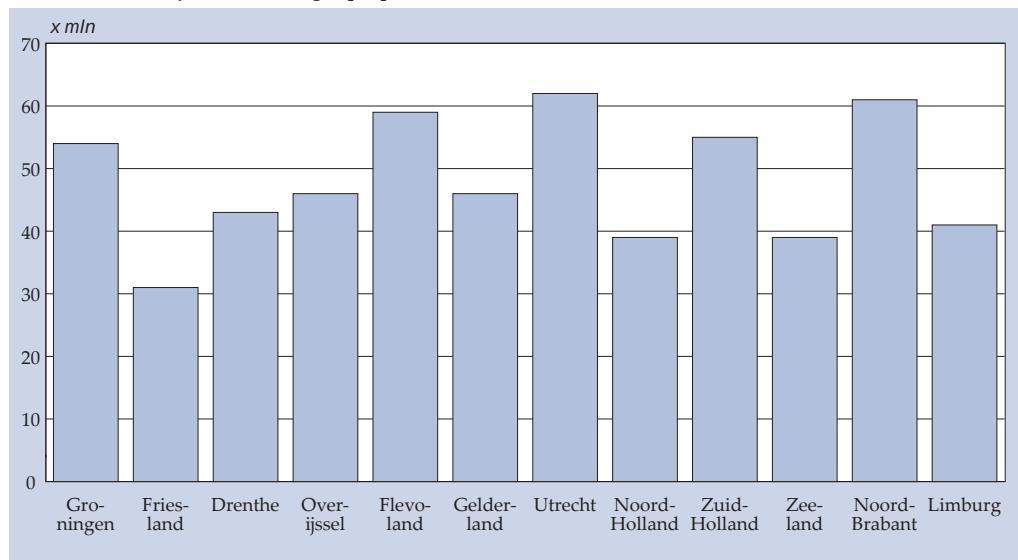
Aandeel zakelijke overnachtingen het hoogst in Utrecht

Het aandeel van zakelijke overnachtingen bedroeg gerekend over alle hotels in Nederland gemiddeld 45 procent. Dit betekent dat 45 procent van het aantal geregistreerde nachten door zakelijke reizigers is geboekt.

In de provincie Utrecht lag het aandeel zakelijke overnachtingen het hoogst, met 64 procent. Noord-Brabant volgde met 53 procent. Friesland had met 31 procent het kleinste aandeel zakelijke overnachtingen – en dus het hoogste percentage toeristische overnachtingen. Opvallend is dat Noord-Holland met 39 procent een

relatief laag aandeel zakelijke nachten had, terwijl hier absoluut gezien de meeste zakelijke overnachtingen plaatsvonden. In Amsterdam lag het aandeel zakelijke nachten met 35 procent nog wat lager. Toeristen hadden hier duidelijk de overhand.

2. Aandeel zakelijke overnachtingen per provincie in 2009

Bron: CBS

Helft van de zakenreizigers boekt viersterrenhotel

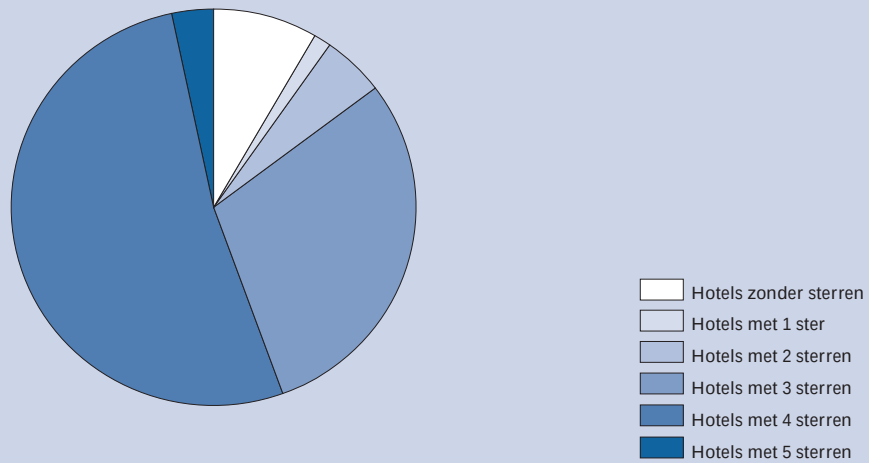
In 2009 werd de helft van alle zakelijke overnachtingen doorgebracht in hotels met vier sterren. De driesterrenhotels volgden met 29 procent van alle zakelijke nachten. In de hotels met één ster vonden met 8 procent de minste zakelijke overnachtingen plaats.

In de gemeente Amsterdam liggen de verhoudingen net iets anders. Hoewel ook hier de viersterrenhotels met 41 procent het grootste aandeel zakenreizigers trokken, is dat aandeel wat kleiner dan voor heel Nederland. In Amsterdam slapen naar verhouding meer zakenreizigers in vijfsterrenhotels: 19 procent van de zakelijke overnachtingen werd in een vijfsterrenhotel doorgebracht.

Minder sterren, meer toeristen

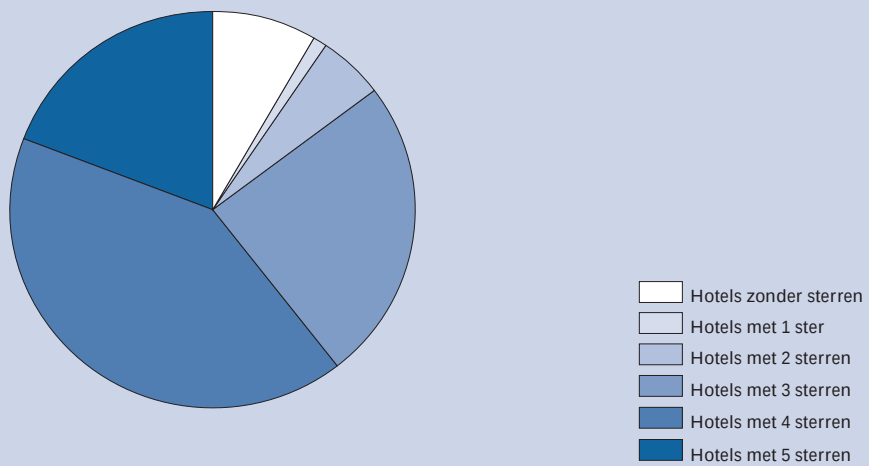
Naarmate een hotel minder sterren heeft, trekt het minder zakenreizigers en meer toeristen. In de vijfsterrenhotels werd met 59 procent het merendeel van de overnachtingen geboekt door de zakenreizigers. In de hotels met één ster lag dit aandeel met 28 procent het laagst.

3. Aantal zakelijke overnachtingen in hotels in heel Nederland in 2009 uitgezonderd Amsterdam (x mln)

Bron: CBS

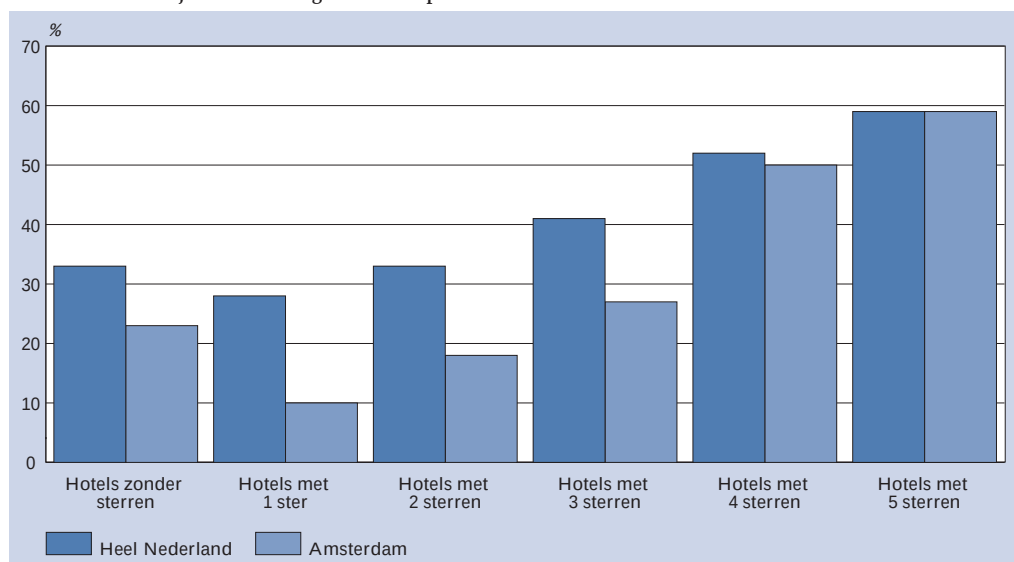
4. Aantal zakelijke overnachtingen in de hotels in Amsterdam in 2009 (x mln)

Bron: CBS

In Amsterdam waren de verschillen nog groter. In de Amsterdamse hotels met één ster hadden de zakelijke reizigers een aandeel van maar 9 procent.

5. Aandeel zakelijke overnachtingen in hotels per sterklasse

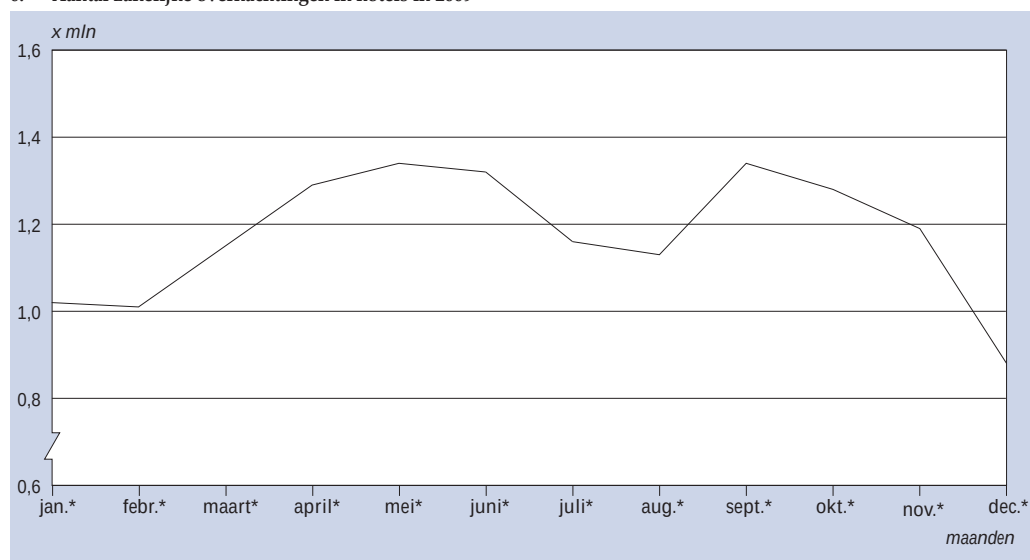

Bron: CBS

Aandeel zakelijke overnachtingen het laagst in augustus

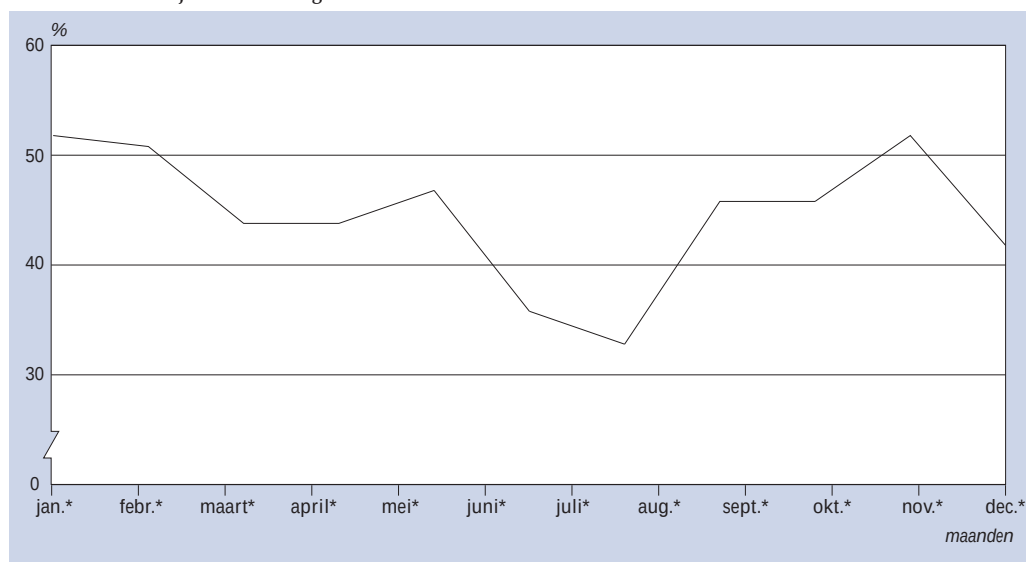
Met name in de maanden juli en augustus van 2009 daalde het aandeel zakelijke nachten en nam het aandeel toeristische overnachtingen toe. In augustus lag het

6. Aantal zakelijke overnachtingen in hotels in 2009

Bron: CBS

7. Aandeel zakelijke overnachtingen in hotels in 2009

Bron: CBS

aandeel van zakelijke overnachtingen het laagst met 32 procent. Dat komt neer op 1,2 miljoen zakelijke nachten. Ondanks dit lage aandeel was augustus niet de maand met de minste zakelijke overnachtingen. Omdat in de wintermaanden het aantal overnachtingen in hotels het kleinst is, vonden in december met 0,9 miljoen ook het kleinste aantal zakelijk overnachtingen plaats.

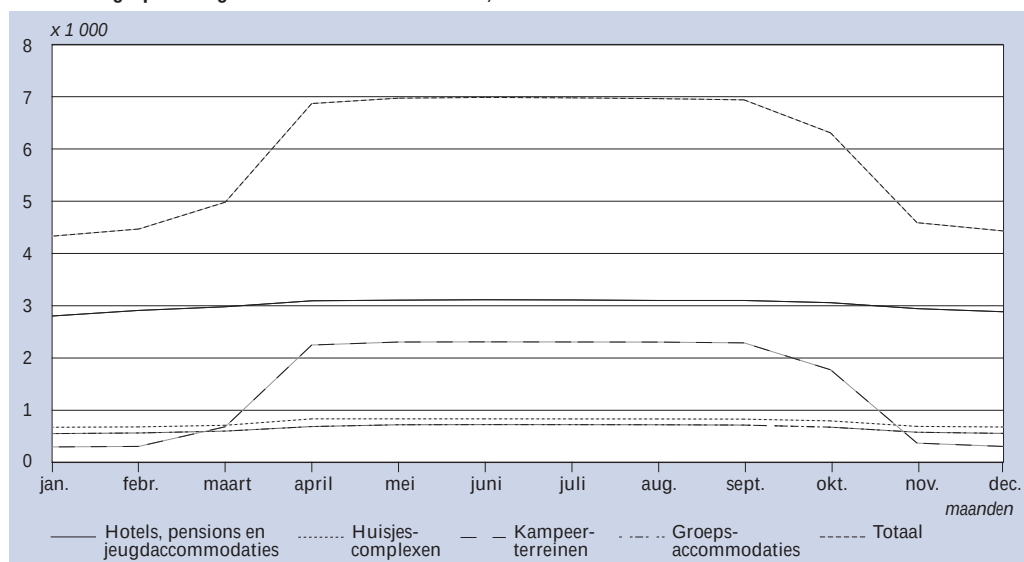
2.4 Aanbod en bezettingsgraad van Nederlandse logiesaccommodaties

Aanbod

In 2009 stonden 6 421 logiesverstrekkende bedrijven (vestigingen) voor toeristische verhuur bij het CBS geregistreerd die voldeden aan de criteria voor toezending van de maandelijkse vragenlijst (zie Aanhangel I). Niet alle accommodaties zijn echter het gehele jaar geopend. In figuur 7 is aangegeven hoeveel accommodaties er per maand geopend waren.

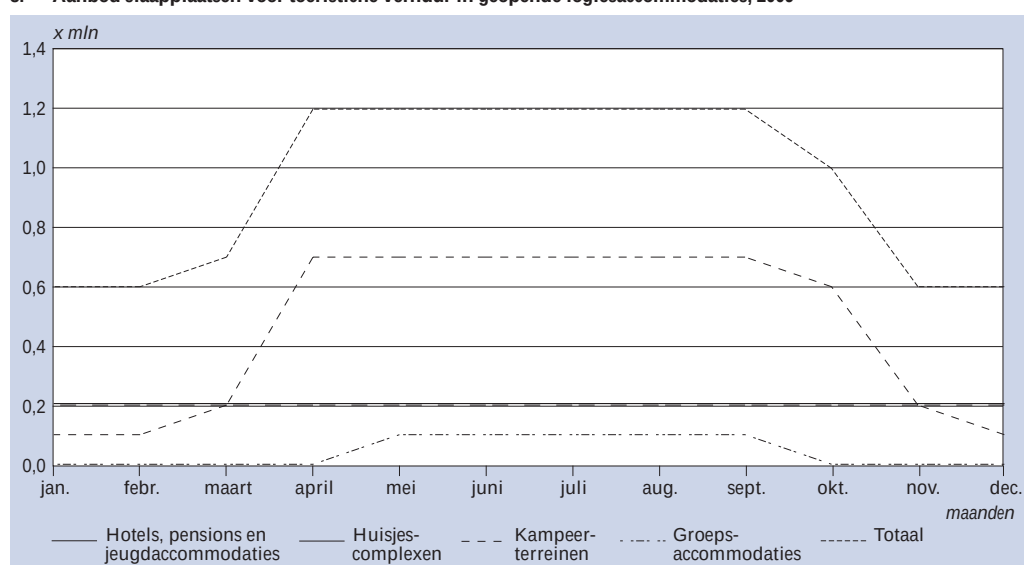
De maanden april tot en met september vormen qua aanbod duidelijk het hoogseizoen. Ook in oktober (met de herfstvakantie) zijn nog veel toeristische bedrijven geopend. In de maanden november tot en met maart zijn veel bedrijven gesloten, en dat geldt in het bijzonder voor de kampeerterreinen. De kampeerterreinen die in de winter nog wel geopend zijn, zijn vooral 'gemengde' bedrijven, dat wil zeggen bedrijven die ook bungalows verhuren en daarom toch geopend zijn.

7. Aantal geopende logiesaccommodaties naar maand, 2008

Bron: CBS

8. Aanbod slaapplekken voor toeristische verhuur in geopende logiesaccommodaties, 2009

Bron: CBS

Door de aanwezigheid van gemengde bedrijven tellen de onderscheiden soorten accommodaties niet op tot het totaal van 6 421 maar tot 7 051; een bedrijf met kampeerplaatsen en bungalows wordt bij beide logiesvormen meegeteld. Ook in figuur 7 is dit het geval. In figuur 8 wordt het aantal slaapplekken weergegeven

dat per maand beschikbaar is voor toeristische verhuur. Hier tellen de onderscheiden logiesaccommodaties wel op tot het totaal, omdat per gemengd bedrijf een onderscheid kan worden gemaakt naar bijvoorbeeld slaappleatsen in huisjes en kampeerslaappleatsen (inclusief trekkershutten).

In de maanden april tot en met oktober heeft men in Nederland de keus uit bijna 1,2 miljoen slaappleatsen. In de wintermaanden daalt dit tot rond de 500 duizend. In de tabellen 7 tot en met 9 van hoofdstuk 3 zijn, voor 2009 en per type accommodatie, de aantallen accommodaties en slaappleatsen per maand vermeld. In de tabellen 10 tot en met 17 zijn per provincie en per toeristengebied de aantallen accommodaties en slaappleatsen vermeld die in 2009 ten minste één maand geopend waren.

Bezettingsgraad

Per maand kan per logiesvorm een netto *slaappleatsbezettingsgraad* worden berekend. Het aantal overnachtingen in de maand wordt daartoe gedeeld door de totale capaciteit van de in die maand geopende accommodaties (zie ook Aanhangsel I). De capaciteit wordt berekend door het aantal slaappleatsen te vermenigvuldigen met het aantal dagen van de maand. Een bruto bezettingsgraad is te berekenen door de capaciteit van alle bedrijven (geopend plus gesloten) als basis te gebruiken.

In figuren 9 en 10 zijn de netto bezettingsgraden per logiesvorm weergegeven.

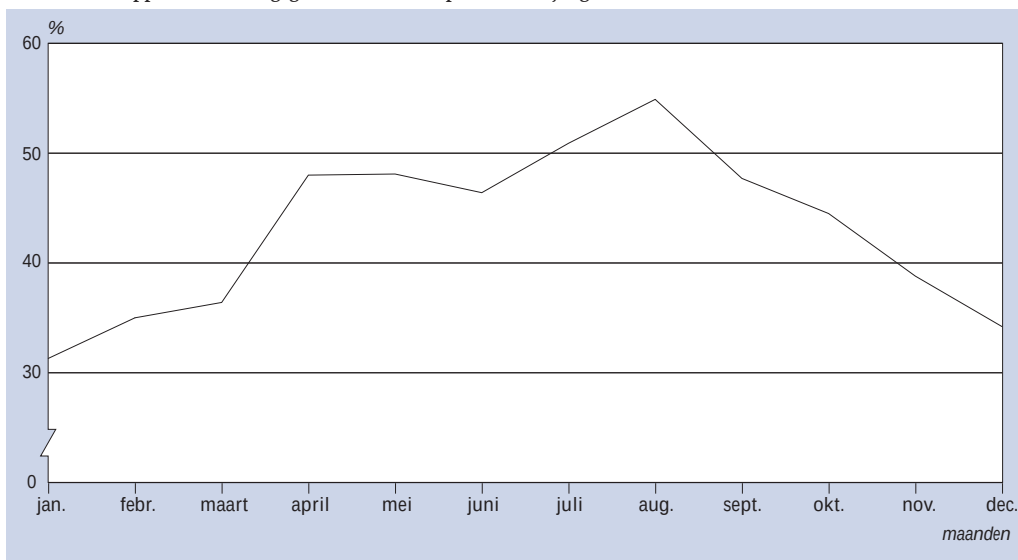
Hotels hebben vanaf april tot en met oktober een lagere bezettingsgraad gekend dan dezelfde maanden het jaar ervoor. Huisjescomplexen kennen de hoogste gemiddelde bezettingsgraad van de overige logiesvormen. In de zomermaand augustus ligt dit op meer dan 55 procent. Dat is overigens wel beduidend minder dan in 2002 (toen 65 procent). De groepsaccommodaties kenden een bezettingsgraad van bijna 40 procent in de topmaand juli. De kampeer terreinen kenden een bezettingsgraad van bijna 30 procent in de topmaand augustus.

De kampeerterreinen en groepsaccommodaties kennen relatief lage bezettingsgraden. Hier past een kanttekening. Bij de berekening van het aantal slaappleatsen op een kampeerterrein wordt uitgegaan van vijf slaappleatsen per standplaats. Zelfs als alle standplaatsen bezet zijn en per standplaats slechts twee personen kamperen, ligt de slaappleatsbezettingsgraad pas op 40 procent.

Voor de groepsaccommodaties geldt iets dergelijks: een bedrijf kan flink vol zitten met groepen zonder dat alle bedden in het bedrijf bezet zijn. Bij de verhuur van bungalows zal dit verschijnsel zich in mindere mate voordoen omdat men toch meestal een huisje zoekt dat is afgestemd op het aantal personen.

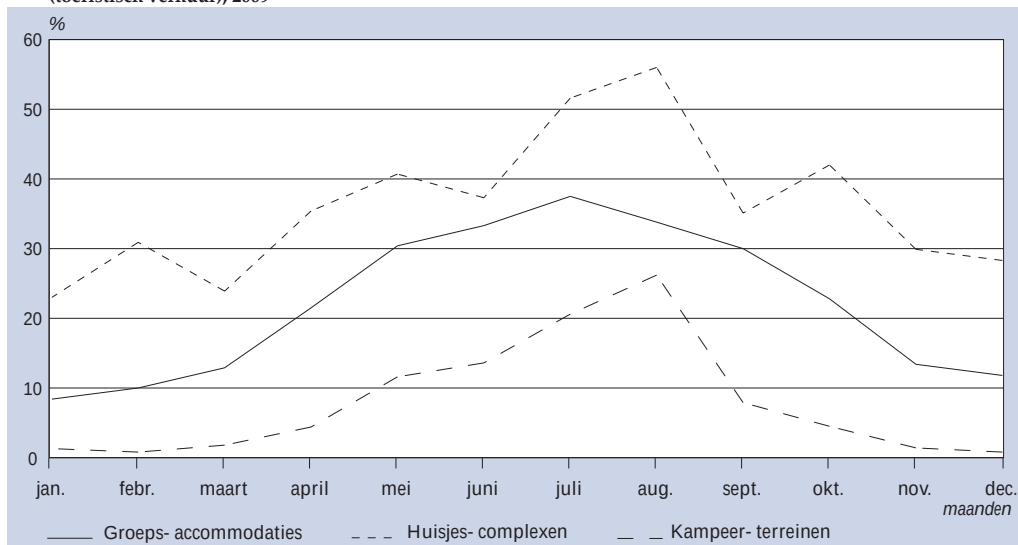
Met behulp van de maandelijkse bezettingsgraden kan ook een gemiddelde jaarbezettingsgraad worden berekend. In staat 18 zijn deze jaargemiddelden weergegeven. De gemiddelde bezetting van alle typen verblijfsrecreatieve accommodaties is in 2009 lager dan het jaar ervoor. De hotels laten een vrijwel ongewijzigde bezettingsgraad in 2009 zien.

9. Netto slaappleats-bezettingsgraad voor hotels, pensions en jeugdaccommodaties, 2009

Bron: CBS

10. Netto slaappleats-bezettingsgraad voor groepsaccommodaties, huisjescomplexen en kampeerterreinen (toeristisch verhuur), 2009

Bron: CBS

In de tabellen 1 tot en met 9 van hoofdstuk 3 worden voor het jaar 2009 en per type accommodatie de gemiddelde bezettingsgraden per kwartaal en per maand weergegeven. In de tabellen 10 tot en met 17 zijn de gemiddelde bezettingsgraden per jaar per provincie en per toeristengebied opgenomen.

Staat 18
Netto slaappleatsbezettingsgraad

	2005	2006	2007	2008	2009
	%				
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	43,3	46,6	47,8	46,0	43,2
Huisjescomplexen	33,2	35,8	38,6	38,5	36,8
Kampeertreinen ¹⁾	12,8	12,5	11,9	10,6	11,7
Groepsaccommodaties	22,6	23,1	22,6	22,8	23,7

Bron: CBS.

¹⁾ Toeristische standplaatsen en trekkershutten.

3. Tabellen

3.1 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar kwartaal

Tabel 1
Accommodaties, slaappleatsen en gasten in logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2009

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
<i>absoluut</i>					
Geopende accommodaties ²⁾	4 594	6 942	6 960	5 109	
<i>x 1 000</i>					
Slaappleatsen in geopende accommodaties ²⁾	600	1 196	1 198	731	
Gasten uit					
Nederland	3 267	5 685	6 022	4 066	19 039
Buitenland	1 744	2 896	3 094	2 187	9 921
w.v.					
Duitsland	358	901	983	502	2 744
België	213	332	344	283	1 172
Groot-Brittannië	306	386	386	331	1 409
Frankrijk	118	170	154	131	574
Zwitserland	27	51	50	36	164
Italië	72	89	123	85	368
Spanje	57	88	121	85	351
Denemarken	22	42	43	27	135
Zweden	18	34	27	21	101
Overige landen Eurozone ³⁾	86	115	115	93	409
Overige landen in Europa	141	203	198	177	719
Amerika	188	290	314	225	1 018
Azië	103	147	171	143	564
Australië en Oceanië	17	26	40	26	110
Afrika	17	22	24	21	84
Totaal	5 011	8 581	9 115	6 253	28 960

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen.
De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.

Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

³⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië.

Tabel 2
Overnachtingen in logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2009

	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
<i>x 1 000</i>					
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>					
Nederland	7 826	17 127	24 191	10 358	59 502
Buitenland	3 623	7 338	9 154	4 899	25 014
<i>w.v.</i>					
Duitsland	964	3 137	4 422	1 650	10 173
België	460	869	1 015	695	3 039
Groot-Brittannië	564	788	820	599	2 771
Frankrijk	231	351	316	239	1 137
Zwitserland	48	103	120	70	341
Italië	141	176	261	163	741
Spanje	113	177	274	163	726
Denemarken	41	94	106	48	289
Zweden	31	65	51	35	182
Overige landen Eurozone ²⁾	172	256	280	184	892
Overige landen in Europa	272	418	427	336	1 452
Amerika	341	537	596	386	1 861
Azië	182	268	332	241	1 023
Australië en Oceanië	33	53	80	49	215
Afrika	30	47	54	40	171
Totaal	11 450	24 465	33 344	15 257	84 516

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen.

De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.

Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië.

Tabel 3
Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland, 2009

	Eenheid	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
Geopende accommodaties ¹⁾		2 899	3 106	3 104	2 963	
Slaapplaatsen in geopende accommodaties ¹⁾	1 000	195	202	203	198	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 000	2 083	2 755	2 786	2 469	10 092
Buitenland	1 000	1 535	2 154	2 257	1 809	7 754
Totaal	1 000	3 617	4 909	5 043	4 278	17 846
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 000	3 307	4 665	5 104	3 976	17 052
Buitenland	1 000	2 730	4 078	4 445	3 177	14 429
Totaal	1 000	6 037	8 743	9 549	7 153	31 481
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	34,3	47,5	51,2	39,2	43,2

Bron: CBS.

¹⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

Tabel 4
Aanbod en gebruik van groepsaccommodaties in Nederland, 2009

	Eenheid	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
Geopende accommodaties ¹⁾		574	713	722	605	
Slaapplaatsen in geopende accommodaties ¹⁾	1 000	39	50	51	41	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 000	158	499	433	236	1 325
Buitenland	1 000	7	40	52	21	121
Totaal	1 000	165	539	485	257	1 446
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 000	355	1 183	1 284	570	3 393
Buitenland	1 000	21	122	298	66	507
Totaal	1 000	376	1 305	1 582	637	3 899
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	10,7	28,7	34,0	16,8	23,7

Bron: CBS.

¹⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

Tabel 5
Aanbod en gebruik van huisjescomplexen met toeristisch verhuur in Nederland, 2009

	Eenheid	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
Geopende accommodaties ¹⁾		690	836	833	723	
Slaapplaatsen voor toeristisch verhuur in geopende accommodaties ¹⁾	1 000	206	225	225	210	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 000	986	1 310	1 311	1 222	4 829
Buitenland	1 000	191	417	381	301	1 290
Totaal	1 000	1 177	1 727	1 693	1 523	6 119
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 000	3 985	5 786	7 503	5 152	22 426
Buitenland	1 000	819	2 013	2 407	1 386	6 625
Totaal	1 000	4 804	7 800	9 910	6 538	29 051
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	26,0	38,0	47,9	33,9	36,8

Bron: CBS.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.
Het aanbod en gebruik van vast verhuurde huisjes is niet inbegrepen.

¹⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

Tabel 6
Aanbod en gebruik van kampeerterreinen met toeristisch verhuur van standplaatsen en/of trekkershutten in Nederland, 2009

	Eenheid	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal	Totaal
Geopende accommodaties ¹⁾		431	2 288	2 301	818	
Slaapplaatsen in geopende accommodaties ¹⁾	1 000	161	718	720	282	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 000	40	1 122	1 491	140	2 793
Buitenland	1 000	12	284	404	56	756
Totaal	1 000	52	1 406	1 895	195	3 549
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 000	180	5 492	10 300	659	16 631
Buitenland	1 000	54	1 125	2 004	271	3 453
Totaal	1 000	233	6 618	12 304	930	20 085
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	1,6	10,1	18,6	3,6	11,7

Bron: CBS.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.
Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen is niet inbegrepen.

¹⁾ Gemiddeld over de drie betrokken maanden.

3.2 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar maand

Tabel 7
Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2009

	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli
<i>absoluut</i>							
Geopende accommodaties ²⁾	4 332	4 468	4 981	6 869	6 972	6 986	6 978
<i>x 1 000</i>							
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	566	575	661	1 188	1 199	1 200	1 200
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	991	1 099	1 177	1 547	2 158	1 980	1 926
Buitenland	532	557	655	1 003	952	941	1 135
w.v.							
Duitsland	122	106	130	296	280	325	386
België	61	83	69	119	117	96	128
Groot-Brittannië	87	96	123	141	127	118	133
Frankrijk	34	42	42	69	61	40	53
Zwitserland	8	8	11	19	16	16	22
Italië	25	21	25	31	31	26	32
Spanje	16	18	23	36	25	28	39
Denemarken	6	7	10	18	14	11	22
Zweden	5	5	8	14	9	10	11
Overige landen Eurozone ³⁾	24	29	33	41	40	34	42
Overige landen in Europa	46	42	53	72	66	65	70
Amerika	56	56	76	85	99	107	118
Azië	31	34	38	48	52	47	54
Australië en Oceanië	6	5	6	7	9	10	15
Afrika	5	5	7	6	7	9	8
Totaal	1 523	1 656	1 832	2 549	3 110	2 922	3 061
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	2 341	2 745	2 741	3 987	6 758	6 383	8 357
Buitenland	1 145	1 125	1 354	2 624	2 232	2 482	3 703
w.v.							
Duitsland	356	263	345	1 055	868	1 214	1 950
België	137	178	146	337	281	250	411
Groot-Brittannië	160	176	228	305	259	224	279
Frankrijk	63	84	84	158	122	70	110
Zwitserland	14	14	20	40	32	31	59
Italië	54	38	49	64	60	52	67
Spanje	30	37	46	73	48	55	89
Denemarken	11	13	18	46	27	22	61
Zweden	8	9	14	31	17	18	23
Overige landen Eurozone ³⁾	47	58	67	92	84	81	108
Overige landen in Europa	89	82	101	153	128	136	158
Amerika	100	97	145	159	181	198	232
Azië	56	58	69	86	93	89	107
Australië en Oceanië	13	10	11	13	18	21	30
Afrika	9	9	12	12	14	21	18
Totaal	3 485	3 869	4 095	6 610	8 990	8 865	12 061

Tabel 7 (slot)
Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2009

	Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal
<i>absoluut</i>						
Geopende accommodaties ²⁾	6 963	6 939	6 308	4 589	4 431	
<i>x 1 000</i>						
Slaappleaatsen in geopende accommodaties	1 199	1 195	1 027	592	575	
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	2 278	1 817	1 657	1 259	1 149	19 039
Buitenland	1 106	853	894	709	584	9 921
w.v.						
Duitsland	357	239	285	115	103	2 744
België	136	80	88	118	77	1 172
Groot-Brittannië	131	123	124	114	93	1 409
Frankrijk	60	41	47	43	42	574
Zwitserland	15	13	16	11	10	164
Italië	64	26	25	27	33	368
Spanje	52	30	30	27	28	351
Denemarken	11	10	13	9	6	135
Zweden	7	9	8	8	5	101
Overige landen Eurozone ³⁾	38	34	34	33	27	409
Overige landen in Europa	60	67	65	67	46	719
Amerika	93	103	89	76	60	1 018
Azië	61	56	52	49	43	564
Australië en Oceanië	12	14	11	7	8	110
Afrika	8	8	8	7	6	84
Totaal	3 384	2 670	2 551	1 968	1 734	28 960
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	10 399	5 434	4 523	2 925	2 910	59 502
Buitenland	3 405	2 045	2 287	1 462	1 149	25 014
w.v.						
Duitsland	1 607	865	1 113	289	248	10 173
België	417	187	202	324	169	3 039
Groot-Brittannië	315	227	233	201	165	2 771
Frankrijk	135	71	89	76	74	1 137
Zwitserland	36	26	33	19	18	341
Italië	142	51	47	50	67	741
Spanje	124	61	59	50	55	726
Denemarken	27	18	24	15	9	289
Zweden	14	14	14	13	8	182
Overige landen Eurozone ³⁾	98	73	68	65	52	892
Overige landen in Europa	137	131	123	126	87	1 452
Amerika	186	179	158	129	99	1 861
Azië	123	101	88	81	71	1 023
Australië en Oceanië	24	26	21	12	15	215
Afrika	19	17	15	13	11	171
Totaal	13 804	7 480	6 810	4 388	4 059	84 516

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd-en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen.
De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.
Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Accommodaties die gedurende de betreffende maand tenminste een dag geopend waren.

³⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië.

Tabel 8
Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland, 2009

	Eenheid	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli						
Geopende accommodaties ¹⁾		2 804	2 911	2 981	3 095	3 107	3 115	3 111						
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 000	192	196	198	202	202	203	203						
<i>Gasten uit</i>														
Nederland	1 000	665	678	739	891	946	918	880						
Buitenland	1 000	459	490	586	738	738	678	783						
Totaal	1 000	1 124	1 168	1 325	1 629	1 684	1 596	1 663						
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>														
Nederland	1 000	1 041	1 083	1 183	1 462	1 632	1 571	1 635						
Buitenland	1 000	817	855	1 058	1 440	1 383	1 255	1 569						
Totaal	1 000	1 859	1 937	2 241	2 902	3 015	2 826	3 204						
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	31,3	35,0	36,4	48,0	48,1	46,4	50,9						
		<table><tr><th>Augustus</th><th>September</th><th>Oktober</th><th>November</th><th>December</th><th>Totaal</th></tr></table>							Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal
Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal									
Geopende accommodaties ¹⁾		3 101	3 101	3 059	2 945	2 885								
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 000	203	203	201	198	196								
<i>Gasten uit</i>														
Nederland	1 000	963	943	929	808	732	10 092							
Buitenland	1 000	777	697	682	610	518	7 754							
Totaal	1 000	1 740	1 640	1 611	1 418	1 249	17 846							
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>														
Nederland	1 000	1 840	1 630	1 538	1 261	1 177	17 052							
Buitenland	1 000	1 608	1 267	1 232	1 044	901	14 429							
Totaal	1 000	3 447	2 897	2 770	2 305	2 078	31 481							
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	54,9	47,7	44,5	38,8	34,2	43,2							

Bron: CBS.

¹⁾ Accommodaties die gedurende de betreffende maand tenminste een dag geopend waren.

Tabel 9
Aanbod en gebruik van verblijfsrecreatie-accommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland, 2009

	Eenheid	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli						
Geopende accommodaties ²⁾		1 528	1 557	2 000	3 774	3 865	3 871	3 867						
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 000	374	379	462	986	997	997	997						
<i>Gasten uit</i>														
Nederland	1 000	326	421	437	656	1 213	1 062	1 047						
Buitenland	1 000	73	67	70	264	213	264	351						
Totaal	1 000	399	488	507	921	1 426	1 326	1 398						
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>														
Nederland	1 000	1 300	1 662	1 558	2 525	5 126	4 812	6 723						
Buitenland	1 000	327	270	296	1 184	849	1 228	2 134						
Totaal	1 000	1 627	1 932	1 854	3 708	5 975	6 039	8 857						
		<table><tr><th>Augustus</th><th>September</th><th>Oktober</th><th>November</th><th>December</th><th>Totaal</th></tr></table>							Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal
Augustus	September	Oktober	November	December	Totaal									
Geopende accommodaties ²⁾		3 862	3 838	3 249	1 644	1 546								
Slaapplaatsen in geopende accommodaties	1 000	996	992	826	394	379								
<i>Gasten uit</i>														
Nederland	1 000	1 315	874	728	451	418	8 947							
Buitenland	1 000	329	157	212	99	67	2 167							
Totaal	1 000	1 644	1 030	941	550	485	11 113							
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>														
Nederland	1 000	8 560	3 804	2 985	1 664	1 733	42 450							
Buitenland	1 000	1 797	778	1 055	418	249	10 585							
Totaal	1 000	10 357	4 583	4 040	2 083	1 981	53 035							

Bron: CBS.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.
Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

¹⁾ Jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerreinen (en combinaties van deze logiesvormen).

²⁾ Accommodaties die gedurende betreffende maand tenminste een dag geopend waren.

3.3 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar toeristengebied

Tabel 10
Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur¹⁾ in Nederland naar provincie, 2009

	Groningen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht
<i>absoluut</i>							
Accommodaties	223	699	495	630	86	1 022	199
<i>x 1 000</i>							
Slaapplaatsen	27	98	101	106	23	175	34
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	439	1 208	1 366	1 361	353	2 558	775
Buitenland	98	311	128	188	98	307	300
w.v.							
Duitsland	54	224	77	68	52	110	64
België	9	32	22	38	17	59	44
Groot-Brittannië	8	8	9	17	6	38	43
Frankrijk	3	6	2	7	6	14	21
Zwitserland	1	5	.	3	.	7	8
Italië	2	4	2	5	1	8	13
Spanje	2	2	.	3	1	6	9
Denemarken	5	2	3	5	3	8	5
Zweden	2	2	2	3	.	4	6
Overige landen Eurozone ²⁾	2	4	3	6	2	9	15
Overige landen in Europa	5	13	4	16	2	17	24
Amerika	3	7	2	8	1	13	25
Azië	1	4	.	7	5	10	17
Australië en Oceanië	.	.	.	.	.	2	3
Afrika	.	.	.	2	.	3	3
Totaal	537	1 519	1 494	1 549	451	2 864	1 075
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 161	3 906	5 295	5 105	1 320	8 721	1 812
Buitenland	325	1 236	482	470	389	818	559
w.v.							
Duitsland	218	1 028	322	230	242	328	139
België	25	87	78	102	62	144	70
Groot-Brittannië	22	15	18	25	19	91	73
Frankrijk	7	10	7	10	20	29	38
Zwitserland	3	14	.	8	.	15	16
Italië	5	6	5	7	2	19	23
Spanje	4	3	.	4	3	15	17
Denemarken	11	5	11	10	8	19	9
Zweden	3	3	5	5	.	8	11
Overige landen Eurozone ²⁾	7	11	11	14	5	26	29
Overige landen in Europa	10	30	12	26	5	41	45
Amerika	6	15	5	14	3	34	44
Azië	3	8	.	12	16	33	32
Australië en Oceanië	.	.	.	.	.	4	6
Afrika	.	.	.	3	.	13	6
Totaal	1 486	5 142	5 777	5 575	1 710	9 539	2 371

Tabel 10 (slot)
Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar provincie, 2009

	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Nederland
<i>absoluut</i>						
Accommodaties	1 025	557	632	749	734	7 051
<i>x 1 000</i>						
Slaapplaatsen	169	88	131	138	116	1 204
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	3 128	2 067	1 075	2 193	2 517	19 039
Buitenland	5 153	1 410	628	632	667	9 921
w.v.						
Duitsland	864	422	417	130	262	2 744
België	229	187	151	180	206	1 172
Groot-Brittannië	940	195	11	77	56	1 409
Frankrijk	340	91	10	45	32	574
Zwitserland	95	24	3	9	8	164
Italië	263	40	3	17	11	368
Spanje	273	33	2	13	9	351
Denemarken	69	20	.	9	6	135
Zweden	56	15	.	8	3	101
Overige landen Eurozone ²⁾	257	54	10	28	18	409
Overige landen in Europa	457	111	8	42	21	719
Amerika	785	103	10	37	23	1 018
Azië	388	87	2	32	10	564
Australië en Oceanië	85	13	.	3	2	110
Afrika	52	16	.	3	2	84
Totaal	8 281	3 477	1 703	2 825	3 184	28 960
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	8 065	4 813	4 661	6 886	7 757	59 502
Buitenland	10 817	3 520	2 987	1 485	1 926	25 014
w.v.						
Duitsland	2 752	1 402	2 307	303	902	10 173
België	426	429	512	528	577	3 039
Groot-Brittannië	1 715	451	30	184	130	2 771
Frankrijk	647	189	22	87	71	1 137
Zwitserland	186	52	12	15	17	341
Italië	549	71	7	29	20	741
Spanje	576	57	4	22	19	726
Denemarken	138	49	.	15	12	289
Zweden	99	26	.	13	5	182
Overige landen Eurozone ²⁾	512	129	35	65	48	892
Overige landen in Europa	894	236	25	80	47	1 452
Amerika	1 399	201	22	71	48	1 861
Azië	661	170	4	60	23	1 023
Australië en Oceanië	163	25	.	7	3	215
Afrika	99	34	.	7	5	171
Totaal	18 882	8 332	7 648	8 371	9 683	84 516

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeertreinen.
De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.
Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië.

Tabel 11
Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar provincie, 2009

	Eenheid	Gronin- gen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelder- land	Utrecht
Accommodaties		116	272	151	179	24	332	103
Slaapplaatsen	1 000	4	12	5	9	1	19	10
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	290	619	367	523	81	1 239	565
Buitenland	1 000	57	105	39	135	28	216	286
Totaal	1 000	347	725	406	657	109	1 455	851
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	475	1 214	646	915	126	2 055	827
Buitenland	1 000	119	223	74	213	44	420	482
Totaal	1 000	594	1 437	720	1 128	170	2 476	1 308
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	37,2	35,7	40,8	35,1	34,8	37,0	37,1
		Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Noord- Brabant	Limburg	Nederland	
Accommodaties		717	367	223	267	400	3 151	
Slaapplaatsen	1 000	69	30	9	18	19	204	
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	2 247	1 609	402	954	1 196	10 092	
Buitenland	1 000	4 775	1 092	216	465	340	7 754	
Totaal	1 000	7 022	2 701	618	1 419	1 536	17 846	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	3 804	2 663	780	1 469	2 079	17 052	
Buitenland	1 000	8 926	2 035	541	767	584	14 429	
Totaal	1 000	12 730	4 698	1 321	2 236	2 663	31 481	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	52,1	43,1	43,3	35,2	39,0	43,2	

Bron: CBS.

Tabel 12
Aanbod en gebruik van groepsaccommodaties in Nederland naar provincie, 2009

	Eenheid	Gronin- gen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelder- land	Utrecht
Accommodaties		17	136	74	77	9	113	14
Slaapplaatsen	1 000	1	9	4	5	1	8	2
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	25	167	117	131	22	197	x
Buitenland	1 000	0	47	7	10	1	1	x
Totaal	1 000	26	214	125	140	22	198	62
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	49	474	286	352	57	514	x
Buitenland	1 000	2	229	27	60	6	2	x
Totaal	1 000	50	704	313	412	63	516	201
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	16,5	25,5	21,3	25,8	25,1	20,1	36,4
		Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Noord- Brabant	Limburg	Nederland	
Accommodaties		38	22	27	142	64	733	
Slaapplaatsen	1 000	3	2	2	11	5	51	
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	x	44	31	302	144	1 325	
Buitenland	1 000	x	21	8	10	10	121	
Totaal	1 000	87	65	40	312	154	1 446	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	x	86	79	770	334	3 393	
Buitenland	1 000	x	54	29	39	34	507	
Totaal	1 000	215	140	108	810	368	3 899	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	28,5	27,1	18,0	22,8	23,5	23,7	

Bron: CBS.

Tabel 13
Aanbod en gebruik van huisjescomplexen met toeristische verhuur in Nederland naar provincie, 2009

	Eenheid	Gronin- gen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelder- land	Utrecht
Accommodaties		18	88	63	81	11	145	22
Slaapplaatsen	1 000	4	15	26	18	6	33	3
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	62	224	622	416	183	682	x
Buitenland	1 000	18	60	78	33	57	52	x
Totaal	1 000	80	284	700	449	240	734	54
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	306	1 157	2 893	1 893	745	3 322	x
Buitenland	1 000	100	370	364	155	275	259	x
Totaal	1 000	407	1 527	3 257	2 048	1 020	3 581	344
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	30,8	29,1	34,9	36,6	52,3	30,6	37,5
		Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Noord- Brabant	Limburg	Nederland	
Accommodaties		112	47	86	65	105	843	
Slaapplaatsen	1 000	25	17	26	25	30	227	
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	x	268	340	605	953	4 829	
Buitenland	1 000	x	179	207	138	285	1 290	
Totaal	1 000	602	447	547	742	1 238	6 119	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	x	1 358	1 646	2 606	4 206	22 426	
Buitenland	1 000	x	949	1 237	616	1 186	6 625	
Totaal	1 000	3 064	2 307	2 883	3 221	5 392	29 051	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	35,0	40,9	31,4	38,5	49,1	36,8	

Bron: CBS.

Tabel 14
Aanbod en gebruik van kampeertreinen met toeristische verhuur in Nederland naar provincie, 2009

	Eenheid	Gronin- gen	Friesland	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelder- land	Utrecht
Accommodaties		72	203	207	293	42	432	60
Slaapplaatsen	1 000	18	62	65	73	15	115	19
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	61	198	260	292	67	439	100
Buitenland	1 000	23	98	3	10	13	38	8
Totaal	1 000	84	296	263	302	80	477	108
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	331	1 061	1 470	1 946	393	2 829	483
Buitenland	1 000	103	414	17	42	64	137	34
Totaal	1 000	434	1 474	1 487	1 988	457	2 966	517
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	10,5	10,3	9,9	12,3	11,7	10,5	12,2
		Noord- Holland	Zuid- Holland	Zeeland	Noord- Brabant	Limburg	Nederland	
Accommodaties		158	121	296	275	165	2 324	
Slaapplaatsen	1 000	72	40	95	86	62	723	
<i>Gasten uit</i>								
Nederland	1 000	372	146	302	332	225	2 793	
Buitenland	1 000	197	118	197	21	31	756	
Totaal	1 000	570	264	498	352	255	3 549	
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>								
Nederland	1 000	2 078	705	2 156	2 041	1 138	16 631	
Buitenland	1 000	795	482	1 180	63	122	3 453	
Totaal	1 000	2 874	1 187	3 336	2 104	1 260	20 085	
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	17,6	11,4	14,0	10,9	8,0	11,7	

Bron: CBS.

3.4 Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties naar toeristengebied

Tabel 15
Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2009

	Wadden- eilanden	Noordzee- badplaatsen	IJsselmeer- kust	Deltagebied	Meren in Groningen, Friesland en NW-Over- ijssel	Hollands- Utrechtse meren
<i>absoluut</i>						
Accommodaties	381	949	300	258	342	66
<i>x 1 000</i>						
Slaapplaatsen	69	198	54	45	41	6
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 002	2 530	747	449	433	90
Buitenland	208	1 374	343	220	75	57
w.v.						
Duitsland	169	896	200	102	42	18
België	20	220	33	53	16	8
Groot-Brittannië	4	61	19	18	3	5
Frankrijk	2	40	15	10	2	5
Zwitserland	2	13	4	2	.	3
Italië	2	14	7	4	1	3
Spanje	.	9	7	1	.	2
Denemarken	.	8	6	2	1	2
Zweden	.	5	3	1	.	.
Overige landen Eurozone ²⁾	2	26	9	4	1	3
Overige landen in Europa	2	40	18	8	3	4
Amerika	2	20	6	11	1	2
Azië	1	15	14	4	2	2
Australië en Oceanië	.	3	1	.	.	.
Afrika	.	4	1	.	.	.
Totaal	1 210	3 904	1 090	669	508	146
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	3 962	8 630	2 340	1 684	1 326	192
Buitenland	1 134	5 367	1 224	900	257	105
w.v.						
Duitsland	1 011	4 024	874	537	180	39
België	75	684	96	182	39	11
Groot-Brittannië	8	157	52	62	6	10
Frankrijk	4	110	42	20	5	8
Zwitserland	9	41	12	6	.	4
Italië	3	27	14	8	2	5
Spanje	.	19	15	3	.	3
Denemarken	.	26	16	3	3	3
Zweden	.	10	5	4	.	.
Overige landen Eurozone ²⁾	7	84	19	12	3	5
Overige landen in Europa	6	93	33	30	8	7
Amerika	4	45	14	24	3	4
Azië	2	31	27	8	3	5
Australië en Oceanië	.	7	3	.	.	.
Afrika	.	9	3	.	.	.
Totaal	5 097	13 997	3 564	2 584	1 583	297

Tabel 15
Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2009 (vervolg)

	Utrechtse heuvelrug en 't Gooi	Veluwe en Veluwerand	Gelders rivieren- gebied	Achterhoek	Twente, Salland en Vechtstreek	Groningse, Frieze en Drentse zandgronden
<i>absoluut</i>						
Accommodaties	136	486	108	348	517	601
<i>x 1 000</i>						
Slaapplaatsen	26	100	17	48	95	117
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	522	1 754	123	462	1 284	1 545
Buitenland	124	202	20	45	161	162
w.v.						
Duitsland	29	57	.	28	58	93
België	17	50	.	7	31	26
Groot-Brittannië	18	26	3	3	16	11
Frankrijk	8	9	2	2	6	3
Zwitserland	4	4	1	.	3	1
Italië	4	6	.	.	4	3
Spanje	3	4	.	.	2	1
Denemarken	2	5	.	.	4	3
Zweden	2	2	.	.	2	2
Overige landen Eurozone ²⁾	5	7	.	.	5	4
Overige landen in Europa	11	10	4	.	13	6
Amerika	11	9	.	.	8	5
Azië	7	8	.	.	7	2
Australië en Oceanië	.	1	.	.	.	.
Afrika	2	2	.	.	2	.
Totaal	646	1 955	143	506	1 445	1 708
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	1 399	6 029	433	1 828	4 892	5 896
Buitenland	252	565	21	141	426	592
w.v.						
Duitsland	74	185	.	99	212	394
België	28	127	.	18	87	87
Groot-Brittannië	33	66	4	7	24	23
Frankrijk	16	20	3	3	10	9
Zwitserland	7	9	.	.	7	3
Italië	7	13	.	.	6	6
Spanje	6	11	.	.	4	3
Denemarken	4	13	.	.	9	12
Zweden	4	6	.	.	5	6
Overige landen Eurozone ²⁾	12	21	.	.	13	14
Overige landen in Europa	22	27	6	.	23	17
Amerika	19	24	.	.	12	11
Azië	14	28	.	.	12	4
Australië en Oceanië	.	3	.	.	.	.
Afrika	4	12	.	.	3	.
Totaal	1 651	6 594	454	1 968	5 318	6 488

Tabel 15 (slot)
Aanbod en gebruik van logiesaccommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2009

	West- en Midden- Brabant	O-Brabant, N- en M-Limburg en Rijk van Nijmegen	Zuid-Lim- burg	Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (ex.badpl.)	Overig Nederland	Nederland
<i>absoluut</i>						
Accommodaties	528	524	444	471	592	7 051
<i>x 1 000</i>						
Slaapplaatsen	98	103	54	63	72	1 204
<i>Gasten uit</i>						
Nederland	1 811	1 658	1 369	1 534	1 728	19 039
Buitenland	561	467	283	4 391	1 228	9 921
w.v.						
Duitsland	110	219	65	434	219	2 744
België	164	136	86	201	104	1 172
Groot-Brittannië	70	29	39	844	240	1 409
Frankrijk	41	15	19	310	84	574
Zwitserland	8	4	5	87	22	164
Italië	15	6	9	249	43	368
Spanje	12	4	6	262	37	351
Denemarken	7	6	2	60	25	135
Zweden	7	2	1	52	17	101
Overige landen Eurozone ²⁾	26	10	12	250	43	409
Overige landen in Europa	37	14	12	440	96	719
Amerika	29	14	18	715	165	1 018
Azië	30	6	6	351	110	564
Australië en Oceanië	3	.	1	87	9	110
Afrika	3	.	1	50	15	84
Totaal	2 373	2 124	1 652	5 925	2 956	28 960
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>						
Nederland	5 625	5 800	3 335	2 615	3 518	59 502
Buitenland	1 337	1 579	522	8 285	2 308	25 014
w.v.						
Duitsland	266	835	105	826	514	10 173
België	487	465	153	319	183	3 039
Groot-Brittannië	168	75	81	1 567	431	2 771
Frankrijk	80	48	29	583	149	1 137
Zwitserland	13	10	9	168	37	341
Italië	24	11	15	522	76	741
Spanje	20	9	12	549	68	726
Denemarken	13	12	4	117	50	289
Zweden	11	4	2	92	27	182
Overige landen Eurozone ²⁾	60	30	25	491	94	892
Overige landen in Europa	73	31	27	862	187	1 452
Amerika	53	31	40	1 315	259	1 861
Azië	57	14	13	610	192	1 023
Australië en Oceanië	5	.	2	168	15	215
Afrika	7	.	3	97	27	171
Totaal	6 962	7 379	3 857	10 900	5 825	84 516

Bron: CBS.

¹⁾ Hotels en pensions, jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen.
De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.
Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

²⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië.

Tabel 16
Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar toeristengebied, 2009

	Eenheid	Wadden- eilanden	Noordzee- badplaat- sen	IJsselmeer- kust	Delta- gebied	Meren in Groningen, Friesland en NW- Overijssel	Hollands- Utrechtse meren
Accommodaties		131	427	136	124	111	32
Slaapplaatsen	1 000	7	24	5	5	4	2
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	416	1 339	261	241	198	x
Buitenland	1 000	57	644	134	105	38	x
Totaal	1 000	472	1 983	395	346	236	x
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	950	2 359	425	468	352	x
Buitenland	1 000	158	1 475	240	231	78	x
Totaal	1 000	1 108	3 834	665	699	430	x
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	46,1	46,0	34,9	40,0	33,0	34,0
		Utrechtse heuvelrug en 't Gooi	Veluwe en Veluwerand	Gelders rivieren- gebied	Achterhoek	Twente, Salland en Vechtstreek	Groningse, Friese en Drentse zand- gronden
Accommodaties		61	146	42	102	147	183
Slaapplaatsen	1 000	5	12	1	3	8	6
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	332	823	x	180	491	453
Buitenland	1 000	113	142	x	20	108	62
Totaal	1 000	445	966	x	200	600	514
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	485	1 382	x	336	863	778
Buitenland	1 000	192	290	x	37	174	114
Totaal	1 000	677	1 671	x	373	1 037	892
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	35,0	39,2	28,7	31,0	35,1	39,3

Tabel 16 (slot)

Aanbod en gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar toeristengebied, 2009

	Eenheid	West- en Midden- Brabant	O-Brabant, N- en M-Limburg en Rijk van Nijmegen	Zuid- Limburg	Amster- dam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (ex.badpl.)	Overig Nederland	Nederland
Accommodaties		198	192	287	463	369	3 151
Slaapplaatsen	1 000	15	8	15	55	29	204
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	838	459	967	1 506	1 460	10 092
Buitenland	1 000	409	150	257	4 315	1 132	7 754
Totaal	1 000	1 246	609	1 224	5 821	2 592	17 846
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	1 283	698	1 699	2 473	2 304	17 052
Buitenland	1 000	667	263	441	8 070	1 897	14 429
Totaal	1 000	1 950	961	2 139	10 542	4 201	31 481
Slaapplaats-bezettingsgraad	%	36,3	33,5	40,4	53,7	40,5	43,2

Bron: CBS.

Tabel 17
Aanbod en gebruik van verblijfsrecreatie-accommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2009

	Eenheid	Wadden- eilanden	Noordzee- badplaat- sen	IJsselmeer- kust	Delta- gebied	Meren in Groningen, Friesland en NW- Overijssel	Hollands- Utrechtse meren
Accommodaties		250	522	164	134	231	34
Slaapplaatsen	1 000	62	174	48	40	37	5
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	586	1 191	486	208	235	x
Buitenland	1 000	151	730	209	115	37	x
Totaal	1 000	737	1 921	695	323	272	x
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	3 012	6 271	1 915	1 216	974	x
Buitenland	1 000	976	3 891	984	670	179	x
Totaal	1 000	3 988	10 163	2 899	1 885	1 153	x
		Utrechtse heuvelrug en 't Gooi	Veluwe en Veluwerand	Gelders rivieren- gebied	Achterhoek	Twente, Salland en Vechtstreek	Groningse, Friese en Drentse zand- gronden
Accommodaties		75	340	66	246	370	418
Slaapplaatsen	1 000	21	89	16	44	86	110
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	191	930	x	281	793	1 092
Buitenland	1 000	11	60	x	25	52	101
Totaal	1 000	202	990	x	306	845	1 193
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	914	4 648	x	1 492	4 029	5 117
Buitenland	1 000	61	275	x	103	252	479
Totaal	1 000	974	4 922	x	1 595	4 281	5 596

Tabel 17 (slot)
Aanbod en gebruik van verblijfsrecreatie-accommodaties met toeristisch verhuur ¹⁾ in Nederland naar toeristengebied, 2009

	Eenheid	West- en Midden- Brabant	O-Brabant, N- en M-Limburg en Rijk van Nijmegen	Zuid- Limburg	Amster- dam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht (ex.badpl.)	Overig Nederland	Nederland
Accommodaties		330	332	157	8	223	3 900
Slaapplaatsen	1 000	83	95	39	8	43	1 001
<i>Gasten uit</i>							
Nederland	1 000	974	1 199	401	28	268	8 947
Buitenland	1 000	153	316	26	76	96	2 167
Totaal	1 000	1 126	1 515	428	104	364	11 113
<i>Overnachtingen van gasten uit</i>							
Nederland	1 000	4 342	5 102	1 636	142	1 214	42 450
Buitenland	1 000	670	1 316	81	216	411	10 585
Totaal	1 000	5 012	6 418	1 717	358	1 624	53 035

Bron: CBS.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.
Het aanbod en gebruik van vast verhuurde huisjes is niet inbegrepen.

¹⁾ Jeugd- en groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen (en combinaties van deze logiesvormen).

3.5 Het gebruik van logiesaccommodaties naar logiesvorm

Tabel 18
Gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar land van woonplaats van de gasten, 2009

	Gasten	Overnachtingen
	<i>x 1 000</i>	
Nederland	10 092	17 052
Buitenland	7 754	14 429
w.v.		
Duitsland	1 357	2 752
België	713	1 177
Luxemburg	31	60
Groot-Brittannië	1 330	2 400
Ierland	105	197
Frankrijk	498	875
Zwitserland	145	266
Liechtenstein	5	9
Italië	344	679
Malta		
Spanje	336	679
Portugal	51	96
Oostenrijk	64	129
Denemarken	118	215
Zweden	94	163
Noorwegen	86	162
Finland	43	79
IJsland	5	10
Griekenland	46	92
Cyprus	6	13
Turkije	44	79
Polen	68	130
Tsjechië	28	52
Bulgarije	11	20
Roemenie	30	59
Slowakije	9	17
Slovenië	9	19
Hongarije	23	42
Rusland	95	185
Estland	6	12
Letland	6	10
Litouwen	7	12
Oekraïne	12	21
Overige Europa	268	524
Amerika	1 010	1 826
w.v.		
Canada	103	193
Verenigde Staten	762	1 347
Brazilië	60	121
Overig Amerika(Midden & Zuid)	85	166
Azië	558	991
w.v.		
Japan	99	162
Indonesië	14	28
Israël	61	121
Taiwan	14	25
China	123	201
Hong Kong	23	40
Zuid Korea	23	38

Tabel 18
Gebruik van hotels, pensions en jeugdaccommodaties in Nederland naar land van woonplaats van de gasten, 2009

	Gasten	Overnachtingen
	<i>x 1 000</i>	
India	49	96
Overig Azië	153	278
Australië en Oceanië	107	204
w.v.		
Australië	85	165
Nieuw Zeeland	12	23
Overig Oceanië	10	16
Afrika	82	161
w.v.		
Zuid Afrika	24	46
Overig Afrika	57	115
Totaal	17 846	31 481

Bron:

Tabel 19
Gebruik van verblijfsrecreatie-accommodaties met toeristisch verhuur in Nederland, 2009

	Gasten			Overnachtingen		
	Groepsaccommodaties	Huisjes-complexen	Kampeer-terreinen	Groepsaccommodaties	Huisjes-complexen	Kampeer-terreinen
	<i>x 1 000</i>					
Nederland	1 325	4 829	2 793	3 393	22 426	16 631
Buitenland	121	1 290	756	507	6 625	3 453
w.v.						
Duitsland	92	794	501	421	4 410	2 589
België	13	362	84	45	1 472	345
Groot-Brittannië	6	36	36	17	208	146
Frankrijk	2	37	38	4	165	92
Zwitserland	.	5	8	.	37	27
Italië	.	3	21	.	13	48
Spanje	.	3	12	.	17	30
Denemarken	.	6	11	.	33	40
Zweden	.	1	5	.	7	10
Overige landen Eurozone ¹⁾	2	19	16	6	111	59
Overige landen in Europa	2	12	17	3	83	49
Amerika	.	4	3	.	26	8
Azië	.	4	1	.	28	3
Australië en Oceanië	.	.	2	.	.	6
Afrika	.	1	.	.	10	.
Totaal	1 446	6 119	3 549	3 899	29 051	20 085

Bron: CBS.

N.B. De gegevens in de tabel hebben uitsluitend betrekking op toeristisch verhuur.
Het aanbod en gebruik van vast verhuurde standplaatsen of huisjes is niet inbegrepen.

¹⁾ Cyprus, Finland, Griekenland, Ierland, Luxemburg, Malta, Oostenrijk, Portugal, Slovenië.

Aanhangsels

I. Lijst van gehanteerde begrippen

Gast

Een bezoeker die één of meer nachten achtereenvolgend in een logiesaccommodatie verblijft. Bezoekers die meer dan twee maanden in een hotel of pension verblijven worden als vaste gasten aangemerkt. Zij tellen niet mee voor de statistiek. Bezoekers die een vaste standplaats op een kampeerterrein of een huisje voor langer dan twee maanden hebben gehuurd, worden evenmin geregistreerd. Asielzoekers worden niet meegeteld, ook niet als ze korter dan twee maanden in een accommodatie verblijven. Per maand worden de in die maand vertrokken gasten waargenomen, ongeacht in welke maand de gast aangekomen is. Het is mogelijk dat een persoon twee of meerdere malen in een maand in dezelfde accommodatie of in verschillende accommodaties als gast uitcheckt. Dit heeft tot gevolg dat gasten met dergelijk toeristisch gedrag het aantal gasten verhogen met het aantal keren dat zij uitchecken.

Overnachting (of nacht)

Elke nacht die een gast doorbrengt in een logiesaccommodatie, voor zover dit geen overnachting is van een vaste gast in een hotel of pension of van een vaste huurder van een huisje of vaste standplaats op een kampeerterrein.

Logiesaccommodatie

Ruimtelijke eenheid die een onderdeel uitmaakt van een vestiging van een onderneming, welke eenheid bestemd, ingericht en in gebruik is voor het overnachten door een verblijf van gasten (toeristen). Een accommodatie kan meerdere logiesvormen aanbieden. In deze publicatie worden als logiesaccommodatie aangemerkt: hotels en pensions, jeugdaccommodaties (jeugdhotels en -herbergen), groepsaccommodaties, huisjescomplexen, kampeerterreinen en mengvormen van deze accommodaties (zie ook onderstaande beschrijvingen).

Hotel en pension

Hotel, pension

Een accommodatie waarin logies wordt verstrekt en waar eventueel afzonderlijke maaltijden, kleine etenswaren en dranken worden verstrekt aan gasten en mogelijk ook aan passanten (een gast overnacht en een passant niet). Logies overwegend in één- en tweepersoonskamers. Ook appartementen met hoteldienstverlening behoren tot deze categorie. Het CBS hanteert zelf geen aparte criteria voor hotels

en pensions. De accommodatie zelf bepaalt of er sprake is van een hotel of een pension. In de praktijk onderscheidt een pension zich van een hotel door geen consumpties aan passanten te verstrekken.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op hotels en pensions met ten minste vijf slaappleaatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 20 slaappleaatsen.

Hoteldienstverlening

Het gedurende het verblijf schoonhouden van kamer(s) en opmaken van bedden. Verder kunnen nog andere diensten ter beschikking worden gesteld zoals receptie, room- en telefoonservice.

Jeugd- en groepsaccommodaties

Jeugdaccommodatie

Jeugdhotels en jeugdherbergen. Jeugdhotels zijn hotels met logiesverstrekking overwegend aan jeugdigen.

Jeugdherbergen hebben eveneens overwegend jeugdige gasten. Hierin worden logies aangeboden zowel aan groepen als aan individuele personen met slaapgelegenheid in kamers en/of zalen, die gasten mogelijk met 'vreemden' moeten delen. In het algemeen is er geen sprake van hoteldienstverlening.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op jeugdhotels en jeugdherbergen met ten minste vijf slaappleaatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 20 slaappleaatsen.

Groepsaccommodatie

Een accommodatie met logiesverstrekking overwegend aan personen in groepsverband (geen gezinsverband zijnde) met slaapgelegenheid in kamers, zalen, huisjes, tenthuisjes, appartementen en/of tenten die gasten mogelijk met 'vreemden' moeten delen. Onder groepsaccommodaties worden verstaan: kampeerboerderijen, vakantiehuizen, kindervakantiehuizen, scoutinghuizen, natuurvriendenhuizen, tentenkampen en logiesaccommodaties behorende tot watersportcentra en maneges.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf het jaar 1998 betrekking op groepsaccommodaties met ten minste 20 slaappleaatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 50 slaappleaatsen.

Huisjescomplex (of huisjesterrein)

Een complex bestaande uit een aantal zomerhuisjes, (vakantie)bungalows of (vakantie)appartementen, voor zover deze verblijfseenheden hoofdzakelijk voor

verhuur door de exploitant of beheerder van het complex beschikbaar zijn. Complexen tweede woningen waarvan de individuele woningen in eigendom zijn van afzonderlijke particulieren en die niet hoofdzakelijk beschikbaar zijn voor verhuur door de exploitant van het complex behoren dus niet tot deze categorie. Complexen appartementen die verhuurd worden met hoteldienstverlening (zie hotel) worden niet als huisjescomplex beschouwd, maar als (appartementen)hotel. Ook appartementen zonder hoteldienstverlening, die vaak deel uitmaken van een groter gebouw, worden beschouwd als een bungalow of zomerhuisje.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf 1998 betrekking op huisjescomplexen met ten minste 20 slaappleatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 50 slaappleatsen.

Kampeerterein

Een terrein of een deel van een terrein met tenminste wasgelegenheid en toiletten, waarop kan worden overnacht in tenten, toercaravans, kampeerauto's, stacaravans, tenthuisjes of trekkershutten.

De gepresenteerde cijfers in hoofdstuk 2 en 3 hebben vanaf 1998 betrekking op kampeertereinen met ten minste 20 toeristische slaappleatsen. In eerdere jaren ligt de ondergrens op 400 toeristische slaappleatsen.

Mengvormen

In de praktijk komen de hierboven vermelde logiesvormen vaak in combinatie voor. Wordt een combinatie aangetroffen van hotel/pension met een andere logiesvorm, waarbij de slaappleatscapaciteit in beide sectoren boven de gestelde waarnemingsgrens ligt, dan wordt de accommodatie beschouwd en behandeld als twee accommodaties. Bij een mengvorm van kampeertereinen, huisjescomplexen en/of groepsaccommodaties worden vanaf 1998 alleen die onderdelen waargenomen die boven de waarnemingsgrens liggen. Vóór 1998 werden alle toeristische gasten en overnachtingen geregistreerd zodra één van de onderdelen tot de populatie behoorden.

Slaappleats

Iedere eenpersoonsslaappleats in een logiesaccommodatie. Bij hotels, pensions, jeugdhôtels en jeugdherbergen, huisjes, trekkershutten en groepsaccommodaties worden alle eenpersoonsbedden of andere eenpersoonsslaappleatsen als één slaappleats geteld; tweepersoonsbedden worden als twee slaappleatsen geteld. Bijzetbedden in hotels worden niet meegeteld; bedden in dependances vanaf 1997 wel. Op kampeertereinen telt vanaf 1998 een standplaats voor vijf slaappleatsen; voorheen was dat vier. Vast verhuurde standplaatsen worden niet meegeteld.

Slaapplaatsbezettingsgraad

Het aantal overnachtingen in een bepaalde periode gedeeld door het product van het aantal slaapplaatsen en het aantal dagen van de betreffende periode (bruto slaapplaatsbezettingsgraad). De netto bezettingsgraad gaat uit van de capaciteit in accommodaties die op dat moment geopend zijn voor gasten. Alleen de netto slaapplaatsbezettingsgraad wordt gepubliceerd. Ter illustratie:

Stel dat het aantal overnachtingen in januari, februari en maart respectievelijk 1 000, 1 200 en 1 800 bedraagt en het aantal slaapplaatsen in de geopende accommodaties respectievelijk 100, 120 en 150, dan is de netto bezettingsgraad in het eerste kwartaal $0,36 = (1\,000 + 1\,200 + 1\,800) / (31 * 100 + 28 * 120 + 31 * 150)$, uitgedrukt als percentage: 36 procent.

Bij het gebruik van de aldus berekende bezettingsgraad dient men zich te realiseren dat:

- de kamer-, huisjes- en standplaatsbezetting veelal aanmerkelijk hoger is dan de slaapplaatsbezetting, omdat meestal niet alle slaapplaatsen van deze verblijfs-eenheden benut worden;
- bezetting door vaste gasten in hotels en pensions niet inbegrepen is.

Toeristische standplaats

Een ruimte (kampeervak) voor het plaatsen van een kampeermiddel niet bestemd voor vaste verhuur (=verhuur gedurende ten minste 2 maanden in het zomerseizoen aan een en dezelfde persoon).

Zakelijk toerisme

Naast toeristen verblijven er in de Nederlandse accommodaties ook zakelijke gasten. Aan accommodaties wordt de vraag gesteld welk aandeel van de overnachtingen van zakelijke aard is. Deze wordt vertaald naar het *aantal* overnachtingen.

II. Doel en opzet van de Statistiek Logiesaccommodaties

Doel van de statistiek

De Statistiek Logiesaccommodaties beoogt een cijfermatig inzicht te geven in aanbod en gebruik van logiesverstreckende accommodaties in Nederland.

Populatie

De onderzoekspopulatie van de Statistiek Logiesaccommodaties wordt in principe gevormd door alle logiesverstreckende accommodaties in Nederland met ten minste 5 slaappleatsen in een hotel of pension of ten minste 20 slaappleatsen in een verblijfsrecreatie-accommodatie: kampeerterrein, huisjescomplex, jeugd- of groepsaccommodatie. De populatie wordt bepaald aan de hand van:

- de inschrijvingen bij het Bedrijfschap Horeca en Catering;
- het adressenbestand van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (voorheen Toerisme Recreatie Nederland) voor verschillende vormen van verblijfsrecreatie.

Alle exploitanten van de accommodaties behorend tot de onderzoekspopulatie ontvangen eenmaal per jaar een inventarisatievragenlijst. Met deze vragenlijst wordt de tennaamstelling en adressering gecontroleerd en voorts worden hiermee de capaciteit van de accommodatie en de aard daarvan, de openstelling in de maanden van het jaar en de sterrenclassificatie van hotels vastgesteld. Aan de hand van de geregistreerde capaciteit wordt bepaald of de accommodatie in aanmerking komt voor de maandelijkse waarneming van het bezoek (aantal gasten en aantal overnachtingen). Alleen de volgende accommodaties komen hiervoor in aanmerking:

- hotels en pensions, jeugdherbergen en jeugdhotels met ten minste vijf slaappleatsen;
- kampeerterreinen met ten minste 20 slaappleatsen;
- huisjescomplexen met ten minste 20 slaappleatsen;
- groepsaccommodaties met ten minste 20 slaappleatsen;

Bij combinaties van kampeerterreinen, huisjescomplexen en/of groepsaccommoda-

Schema 1
Gehanteerde ondergrenzen vanaf 1998

Type Logiesaccommodatie	Ondergrens
	<i>aantal slaappleatsen</i>
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	5
Kampeerterreinen	20
Huisjescomplexen	20
Groepsaccommodaties	20

Bron: CBS.

ties behoren alleen die onderdelen tot de populatie, die over ten minste 20 slaapplaatsen beschikken.

Waarneming

Uit de bedrijven die tot de populatie behoren wordt in november voorafgaand aan het jaar van waarneming een steekproef getrokken. Hierbij wordt gestratificeerd naar type bedrijf, aantal slaapplaatsen en regio (COROP-gebied). Alleen de getrokken bedrijven worden – voor de maanden waarin deze geopend zijn – met een maandvragenlijst benaderd. Van de 6 421 vestigingen van bedrijven die in 2009 tot de populatie behoren zijn er in totaal 2 297 getrokken. Met behulp van de maandvragenlijst wordt het aantal in de desbetreffende maand vertrokken gasten geregistreerd, onderscheiden naar land van woonplaats. Ook wordt met de maandvragenlijst het aantal overnachtingen van de vertrokken gasten vastgelegd. De geregistreerde gasten en overnachtingen van de responderende bedrijven in de steekproef worden opgehoogd naar de totale populatie, dus ook voor de bedrijven die buiten de steekproef zijn gevallen en voor optredende (partiële) non-respons. Het verstrekken van opgaven voor de Statistiek Logiesaccommodaties is vanaf 3 januari 2004 verplicht volgens het Besluit gegevensverwerking CBS van 10 december 2003 behorende bij artikel 33 van de Wet op het Centraal bureau voor de statistiek van 20 november 2003.

Tot die datum was het verplicht ingevolge de Wet van 28 december 1936, Stbl 639 DD en bij beschikking van de Minister van 7 september 1971 no 971/390 E.P.

In schema 2 zijn de kerngegevens opgenomen per accommodatievorm. Daarbij zijn bedrijven die meerdere accommodatievormen omvatten gesplitst per accommodatievorm. Hierdoor is de som van de delen (7 268) hoger dan het aantal vestigingen van bedrijven (6 631).

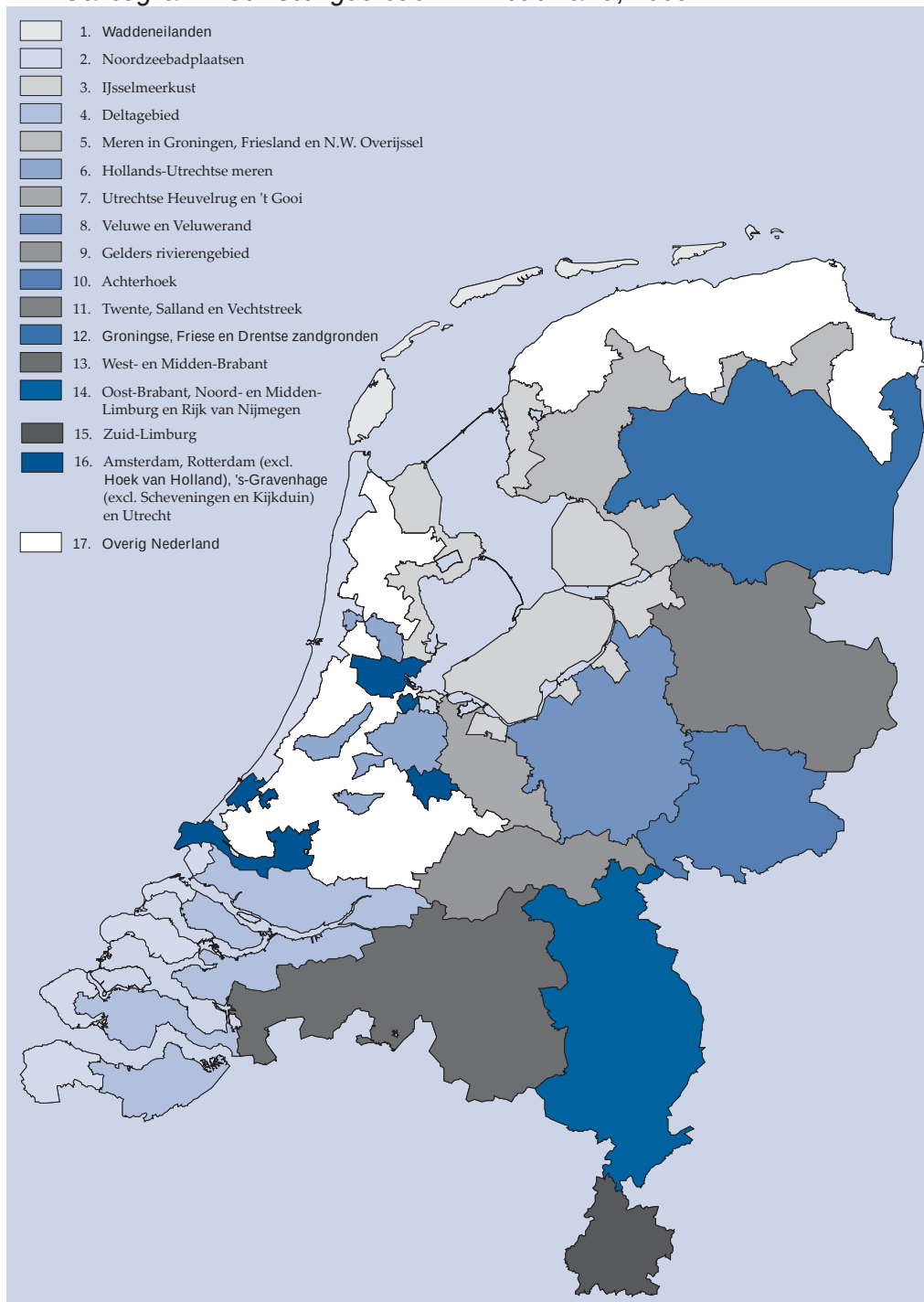
Schema 2
Populatiegegevens logiesaccommodaties 2004–2009 ¹⁾

Type logiesaccommodatie	Eenheid	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Hotels, pensions en jeugdaccommodaties	accommodaties	1	3 129	3 135	3 099	3 196	3 151
	slaapplaatsen	1 000	190	192	192	200	204
	gasten	1 000	15 512	16 382	18 030	19 229	17 846
	overnachtingen	1 000	28 377	29 518	31 759	34 159	31 481
Kampeertreinen (toeristisch)	accommodaties	1	2 341	2 446	2 462	2 452	2 324
	slaapplaatsen	1 000	723	728	724	736	723
	gasten	1 000	3 539	3 473	3 521	3 603	3 549
	overnachtingen	1 000	22 509	22 117	21 251	20 824	20 085
Huisjescomplexen	accommodaties	1	800	783	806	837	843
	slaapplaatsen	1 000	205	212	215	220	227
	gasten	1 000	5 178	4 937	5 524	5 989	6 119
	overnachtingen	1 000	25 934	24 468	26 813	29 283	29 051
Groepsaccommodaties	accommodaties	1	810	796	787	783	733
	slaapplaatsen	1 000	59	57	57	56	51
	gasten	1 000	1 438	1 402	1 428	1 439	1 446
	overnachtingen	1 000	4 083	4 057	4 120	4 002	3 899

Bron: CBS.

¹⁾ Zie schema 1 voor gehanteerde ondergrenzen.

III. Cartogram Toeristengebieden in Nederland, 2009

III. Toeristengebieden in Nederland, gemeentelijke indeling op 1 januari 2009

1. Waddeneilanden	4. Deltagebied	Oostzaan
Ameland	Albrandswaard	Reeuwijk
Schiermonnikoog	Barendrecht	Uitgeest
Terschelling	Bernisse	Wijdmeren
Texel	Binnenmaas	Wormerland
Vlieland	Borsele	
	Brielle	7. Utrechtse Heuvelrug en
2. Noordzeepadplaatsen	Cromstrijen	't Gooi
Bergen (NH)	Dirksland	Amersfoort
Beverwijk	Dordrecht	Baarn
Bloemendaal	Drimmelen	Blaricum
Castricum	Goes	Bussum
Den Helder	Hellevoetsluis	De Bilt
Goedereede	Hulst	Hilversum
Heemskerk	Kapelle	Laren
Katwijk	Korendijk	Leusden
Noordwijk	Middelburg	Naarden
Noordwijkerhout	Middelharnis	Renswoude
Schouwen-Duiveland	Moerdijk	Rhenen
Sluis	Noord-Beveland	Soest
Veere	Oostflakkee	Utrechtse Heuvelrug
Velsen	Oud-Beijerland	Veenendaal
Vlissingen	Papendrecht	Woudenberg
Wassenaar	Reimerswaal	Zeist
Westland	Rozenburg	
Westvoorne	Slidrecht	8. Veluwe en Veluwerand
Zandvoort	Spijkenisse	Apeldoorn
Zijpe + de plaatsen:	Steenbergen	Arnhem
Hoek van Holland	Strijen	Barneveld
Scheveningen	Terneuzen	Brummen
Kijkduin	Tholen	Ede
	Werkendam	Epe
3. IJsselmeerkust	Woudrichem	Ermelo
Almere	Zwijndrecht	Hatterij
Andijk		Heerde
Bunschoten	5. Meren in Groningen, Friesland	Nijkerk
Drechterland	en Noordwest-Overijssel	Nunspeet
Dronten	Boarnsterhim	Oldebroek
Edam-Volendam	Gaasterlân-Sleat	Putten
Eemnes	Haren	Renkum
Elburg	Hoogezand-Sappemeer	Rheden
Enkhuizen	Leek	Rozendaal
Harderwijk	Lemsterland	Scherpenzeel
Hoor	Skarsterlân	Voorst
Huizen	Slochteren	Wageningen
Kampen	Smallingerland	
Koggenland	Sneek	9. Gelders rivierengebied
Lelystad	Steenwijkerland	Beuningen
Medemblik	Tytsjerksteradiel	Buren
Muiden	Wymbritseradiel	Culemborg
Nijefurd		Druten
Noordoostpolder	6. Hollands-Utrechtse meren	Geldermalsen
Stede Broec	Aalsmeer	Lingewaard
Urk	Abcoude	Lingewaard
Waterland	Alkemade	Maasdriel
Wervershoof	Breukelen	Neder-Betuwe
Wieringen	De Ronde Venen	Neerijnen
Wieringermeer	Jacobsoude	Overbetuwe
Wûnseradie	Landsmeer	Tiel
Zeevang	Loenen	West Maas en Waal
Zeewolde	Maarsse	Wijchen
Zwartewaterland	Nieuwkoop	Zaltbommel

10. **Achterhoek**
 - Aalten
 - Berkelland
 - Bronckhorst
 - Doesburg
 - Doetinchem
 - Duiven
 - Lochem
 - Montferland
 - Oost Gelre
 - Oude IJsselstreek
 - Rijnwaarden
 - Westervoort
 - Winterswijk
 - Zevenaar
 - Zutphen
11. **Twente, Salland en Vechtstreek**
 - Almelo
 - Borne
 - Dalfsen
 - Deventer
 - Dinkelland
 - Enschede
 - Haaksbergen
 - Hardenberg
 - Hellendoorn
 - Hengelo
 - Hof van Twente
 - Losser
 - Oldenzaal
 - Olst-Wijhe
 - Ommen
 - Raalte
 - Rijssen-Holten
 - Staphorst
 - Tubbergen
 - Twenterand
 - Wierden
 - Zwolle
12. **Groningse, Friese en Drentse zandgronden**
 - Aa en Hunze
 - Assen
 - Bellingwedde
 - Borger-Odoorn
 - Coevorden
 - De Wolden
 - Emmen
 - Heerenveen
 - Hoogeveen
 - Meppel
 - Midden-Drenthe
 - Noordenveld
 - Ooststellingwerf
 - Opsterland
 - Tynaarlo
 - Vlagtwedde
 - Westerveld
 - Weststellingwerf
13. **West- en Midden-Brabant**
 - Aalburg
- Alphen-Chaam
- Baarle-Nassau
- Bergeijk
- Bergen op Zoom
- Bernheze
- Best
- Bladel
- Boxtel
- Breda
- Dongen
- Eersel
- Eindhoven
- Etten-Leur
- Geertruidenberg
- Geldrop-Mierlo
- Gilze en Rijen
- Goirle
- Haaren
- Halderberge
- Heeze-Leende
- Heusden
- Hilvarenbeek
- Lith
- Loon op Zand
- Maasdonk
- Nuenen, Gerwen en Nederwetten
- Oirschot
- Oisterwijk
- Oosterhout
- Reusel-De Mierden
- Roosendaal
- Rucphen
- Schijndel
- 's-Hertogenbosch
- Sint-Michielsgestel
- Sint-Oedenrode
- Son en Breugel
- Tilburg
- Valkenswaard
- Veghel
- Veldhoven
- Vught
- Waalre
- Waalwijk
- Woensdrecht
- Zundert
14. **Oost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Rijk van Nijmegen**
 - Arcen en Velden
 - Asten
 - Beesel
 - Bergen (L.)
 - Boekel
 - Boxmeer
 - Cranendonk
 - Cuijk
 - Deurne
 - Echt-Susteren
 - Gemert-Bakel
 - Gennep
 - Grave
 - Groesbeek
- Helden
- Helmond
- Heumen
- Horst aan de Maas
- Kessel
- Laarbeek
- Landerd
- Leudal
- Maasbree
- Maasgouw
- Meerlo-Wanssum
- Meijel
- Mill en Sint-Hubert
- Millingen aan de Rijn
- Mook en Middelaar
- Nederweert
- Nijmegen
- Oss
- Roerdalen
- Roermond
- Sevenum
- Sint Anthonis
- Someren
- Ubbergen
- Uden
- Venlo
- Venray
- Weert
15. **Zuid-Limburg**
 - Beek
 - Brunssum
 - Eijsden
 - Gulpen-Wittem
 - Heerlen
 - Kerkrade
 - Landgraaf
 - Maastricht
 - Margraten
 - Meerssen
 - Nuth
 - Onderbanken
 - Schinnen
 - Simpelveld
 - Sittard-Geleen
 - Stein
 - Vaals
 - Valkenburg aan de Geul
 - Voerendaal
16. **Amsterdam**
 - Rotterdam**
(excl. Hoek van Holland)
 - 's-Gravenhage**
(excl. Scheveningen en Kijkduin)
 - Utrecht**
17. **Overig Nederland**
(rest Nederlandse gemeenten)

IV. Handleiding voor de gebruikers van StatLine

StatLine is de elektronische databank van het CBS, die u gratis kunt raadplegen. Deze databank bevat statistische informatie over vele maatschappelijke en economische onderwerpen in de vorm van tabellen en grafieken. Achter in deze publicatie zijn de titels vermeld van de publicaties die over logiesaccommodaties in StatLine zijn opgenomen.

De efficiëntste manier om cijfers over logiesaccommodaties in StatLine te vinden is als volgt. Ga naar de internetsite <http://statline.cbs> en druk op de knop 'thema's'. U krijgt dan de 'StatLine Webselector' op uw scherm. Door achtereenvolgens op het 'plusje' voor de mappen 'Vrije tijd en Cultuur', 'Toerisme' en 'Logiesaccommodaties' te klikken, komt u bij de tabellen met gegevens uit de statistiek logiesaccommodaties terecht. Als u de gewenste publicatie aanklikt, verschijnen in het rechterdeel van de 'Webselector' enkele tabbladen met onderwerpen, perioden en andere selectiemogelijkheden waaruit u telkens een keuze kunt maken om een eigen tabel samen te stellen. Vervolgens drukt u op 'Gegevens tonen'. U krijgt dan de gekozen tabel op het scherm te zien. Deze kunt u afdrukken of opslaan. Na boven de tabel op het pictogram met de diskette (tabel bewaren) te klikken, kunt u aangeven in welk formaat u de gegevens op wilt slaan.

Voor nadere informatie en vragen over het gebruik van StatLine kunt u contact opnemen met de infoservice van het CBS, tel. 0900 0227, e-mail infoservice@cbs.

In het bijzonder voor de statistiek logiesaccommodaties hebben we een nieuwe internet-service. Deze service bestaat er uit dat u middels een e-mail op de hoogte gebracht wordt van recente publicaties. In deze mail vindt u tevens de directe link naar de publicatie die dan verschenen is. Mocht u deze vorm van informatie op prijs stellen, stuur dan een e-mail met uw verzoek naar statistieklogies@cbs.nl. U ontvangt dan de aankondigingen van de publicatie.

Index

Trefwoorden	Staten	Figuren	Tabellen
Gasten			
land van woonplaats	1	1	1-19
maand		2	7-9
kwartaal		2	1-6
provincie	3	3	10-14
toeristengebied	4		15-17
logiesvorm	5-7		3-6,8,9,11-14,16-19
Overnachtingen			
land van woonplaats	8,9	4	1-19
maand		5	7-9
kwartaal	10		1-6
provincie	11,12	6	10-14
toeristengebied	13,14		15-17
logiesvorm	15-17		3-6,8,9,11-14,16-19
Aanbod accommodaties			
maand		7	7-9
kwartaal			1-6
provincie			10-14
toeristengebied			15-18
logiesvorm			3-6,8,9,11-14,16,17
Slaapplaatsen			
maand		8	7-9
kwartaal			1-6
provincie			10-14
toeristengebied			15-18
logiesvorm			3-6,8,9,11-14,16,17
Bezettingsgraden			
maand		9,10	8,9
kwartaal			3-6
provincie			11-14
toeristengebied			16
logiesvorm	18		3-6,8,9,11-14,16
Zakelijk toerisme		ZO 1 t/m 7	

Enkele aanverwante publicaties

Logiesaccommodaties

Publicaties op StatLine met gegevens over 2009

Tijdreeksen vanaf 1998:

Maandcijfers:

Aanbod van logiesaccommodaties; per type naar provincie, toeristengebied, 5 grote steden, COROP en hotels naar sterklasse

Totaal accommodaties; gasten en overnachtingen per herkomstland naar provincie en toeristisch landsdeel (een samenvoeging van toeristengebieden)

Hotels; gasten en overnachtingen per herkomstland naar provincie, toeristisch landsdeel, 5 grote steden, sterklasse en Amsterdam naar sterklasse

Verblijfsrecreatieve accommodaties; gasten en overnachtingen per herkomstland naar provincie en toeristisch landsdeel

Campings, bungalows en groepsaccommodaties; gasten en overnachtingen per herkomstland

Jaarcijfers:

Hotels en overige accommodaties per toeristengebied; gasten en overnachtingen gesplitst naar Nederland en buitenland

Campings, bungalows en groepsaccommodaties per provincie; gasten en overnachtingen gesplitst naar Nederland en buitenland

Totaal accommodaties per toeristengebied; gasten en overnachtingen per herkomstland

Tijdreeks vanaf 1977:

Kerncijfers per jaar; aanbod en aantal overnachtingen per type accommodatie

Tijdreeks vanaf 2007:

Zakelijk toerisme

Elk kwartaal verschijnen de voorlopige kwartaalcijfers in:

‘Barometer voor Horeca, Catering en Verblijfsrecreatie’, een kwartaaluitgave van het bedrijf Horeca en Catering en het Centraal Bureau voor de Statistiek

Toerisme en recreatie algemeen

Toerisme en recreatie in cijfers 2010

Inkomend toerisme

Buitenlandse toeristen in Nederland 2008/2009 te bestellen bij het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen in Leidschendam).

Vakanties van nederlanders

Vakanties van Nederlanders 2009

Dagrecreatie

Dagrecreatie 2006/'07 (op Statline)

De publicaties kunnen besteld worden bij de afdeling Verkoop van het CBS te Heerlen, Postbus 4481, 6401 CZ Heerlen, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl.

Medewerkers publicatie

Auteurs:

W. Veerkamp

Y. Boskamp

J. van der Meulen

